

A Szent X. Piusz Papi Testvérület

katolikus hitvallása

a lelkek megvilágosítására a modern

tévedésekkel szemben

Előszó

1. Vallom és magamévá teszem a katolikus hit teljes igazságát, amint azt „az apostolok magának Krisztusnak ajkáról vették át, vagy maguktól az apostoloktól, a Szentlélek sugallatára”¹, majd azt a Katolikus Egyházban megszakítatlan utódlás útján hűségesen megőrizték és ránk továbbadták a pápák és püspökök igehirdetése, az egyházatyák és a teológusok írásai, valamint a szent zsinatok meghatározásai.²

2. Szilárdan elfogadok minden egyes igazságot, amelyet a tévedhetetlen Egyház isteni kinyilatkoztatásként és az üdvösséghez szükségesként terjesztett elő, akár ünnepélyes Tanítóhivatalának meghatározásai, akár rendes és egyetemes Tanítóhivatalának³ egyhangú tanítása által. Ugyancsak elfogadok mindent, ami a kinyilatkoztatott Letéteménnyel⁴ való szükségszerű kapcsolata miatt a katolikus tanításhoz tartozik, és bizonyosnak tartom azokat az igazságokat, amelyeket az Egyház állandó következetességgel tanított annak érdekében, hogy ezt a Letéteményt megóvja a tévedésektől.⁵

3. Következésképpen elutasítok minden, e hittel ellenkező tévedést, különösen a liberalizmus, az indifferentizmus, a modernizmus, az ökumenizmus és a laicizmus tévedéseit, amelyeket IX. Piusz⁶, XIII. Leó⁷, Szent X. Piusz⁸, XI. Piusz⁹ és XII. Piusz¹⁰ pápák elítélték. Ezek a tévedések elhomályosítják a kinyilatkoztatott tanítást,

¹ Tridenti Zsinat, IV. ülés (1546. április 8.), *Decretum de Canonicis Scripturis*, DS 1501.

² Tridenti Zsinat, ugyanott; Firenzei Zsinat, *Exsultate Deo* bulla (1439. november 22.), örményeknek szóló dekrétum, DS 1328; a Biblikus Bizottság válasza (1914. június 24.), DS 3591.

³ IX. Piusz, *Tuas libenter* apostoli levél (1863. december 21.), DS 2879; I. Vatikáni Zsinat (1870), *Dei Filius* dogmatikus konstitúció, III. fejezet, DS 3011.

⁴ A Biblikus Bizottság válasza (1907. május 29.), DS 3398.

⁵ A Szent Offícium dekrétuma (1918. június 5.), DS 3645–3647; a Szent Offícium válasza Cambrai érsekének (1889. augusztus 19.), DS 3258; a Szent Offícium válasza egy brazil püspöknek (1896. augusztus 5.), DS 3312; *Provida sapientique cura* dekrétum (1906. január 18.), DS 3388; a Szentségi Penitenciária válasza (1916. június 3.), DS 3640.

⁶ IX. Piusz: *Qui pluribus* (1846. november 9.) és *Quanta cura* (1864. december 8.) enciklikák a Syllabusszal.

⁷ XIII. Leó: *Immortale Dei* (1885. november 1.), *Libertas* (1888. június 20.), *Sapientiae christianae* (1890. január 10.) és *Au milieu des sollicitudes* (1892. február 16.) enciklikák.

⁸ Szent X. Piusz: *Pascendi* enciklika (1907. szeptember 8.) és *Lamentabili* dekrétum (1907. július 3.); továbbá *Vehementer nos* enciklika (1906. február 11.) és *Notre charge apostolique* apostoli levél a francia püspökökhöz (1910. augusztus 25.).

⁹ XI. Piusz: *Quas primas* (1925. december 11.) és *Mortalium animos* (1928. január 6.) enciklikák.

¹⁰ XII. Piusz: *Orientalis omnes ecclesias* (1945. december 23.) és *Humani generis* (1950. augusztus 12.) enciklikák; beszéd a katolikus jogászokhoz (1953. december 6.).

meghamisítják a Hagymányt, eltorzítják a szent liturgiát, megrontják az erkölcsöket, meggyengítik a missziós szellemet, és szétzilálják a keresztény társadalmi rendet, súlyosan veszélyeztetve a lelkek üdvösségét.

4. E hitet vallom és minden vele ellenkező tévedést elutasítok, mert hűségesen alá kívánom vetni magamat a Szent, Katolikus, Apostoli és Római Egyháznak, az igazság tanítómesterének, valamint a pápának, Krisztus helytartójának, örök Rómához ragaszkodva, amely azt a küldetést kapta, hogy a kinyilatkoztatott Letéteményt a világ végéig szentül őrizze és hűségesen magyarázza.

5. Hozzáteszem, hogy a jelenlegi zűrzavarban már nem elegendő néhány elszigetelt igazságot felidézni. Elengedhetlenné vált a katolikus tanítás teljes rendjének teljes megvilágítása, annak természetfölötti összefüggésében és ragyogó harmóniájában, egyetlen dogmát sem mellőzve, egyetlen igazságot sem csorbítva, és a ránk hagyott hit helyébe nem állítva kétértelmű vagy megcsonkított nyelvezetet, amely az ökumenizmus vagy a világhoz való alkalmazkodás ürügyén egyre vakmerőbben eltorzítja ezt a tanítást.

6. Maga a szeretet is megköveteli, hogy ezt a tanítást világosan, türelmesen és erővel valljuk meg, Isten dicsőségére, az Egyház tiszteletére és a lelkek üdvösségére.

I. Az isteni kinyilatkoztatás, a hit és a Hagymány

7. Hiszem, hogy Isten jóságában a kegyelem ajándéka által arra hívta meg az embert, hogy elnyerje a boldogító szinelátást. Szilárdan vallom és megvallom, hogy az embernek ez a felemeltetése meghaladja az emberi természet képességeit és igényeit, és hogy ez Isten ingyenes ajándéka, vagyis természetfölötti adomány.¹¹

8. Hiszem, hogy Isten nem hagyta az embert pusztán természetes erejére, hanem kinyilatkoztatta neki saját isteni életének misztériumait és azt a természetfölötti rendeltetést, amelyre meghívta. Így, miután az Ószövetségben a próféták által szólt, az Újszövetségben véglegesen egyszülött Fia, a mi Urunk Jézus Krisztus által szólt, akiben az isteni kinyilatkoztatás tökéletes beteljesedését nyerte.¹²

9. Ez a Kinyilatkoztatás Isten valódi Igéje, amelyet Letéteményként az Egyházra bízott, és amelyet a hit szabályául terjeszt az emberek elé egy olyan tanítási egység formájában, amelyben a misztériumok oly módon kerülnek megfogalmazásra, hogy

¹¹ II. Orange-i Zsinat (529), 7. kánon (DS 377), 17. kánon (DS 387), 25. kánon (DS 395); V. Szent Piusz, *Ex omnibus afflictionibus* bulla (1567. október 1.), DS 1921, 1934, 1961; XI. Kelemen, *Unigenitus* bulla (1713. szeptember 8.), DS 2444; IX. Piusz, *Gravissimas inter* breve (1862. december 11.), DS 2854; XII. Piusz, *Humani generis* (1950. augusztus 12.).

¹² Zsidókhöz írt levél, 1. fejezet; I. Vatikáni Zsinat (1870), *Dei Filius*, II. fejezet, DS 3005, valamint 3. kánon, DS 3028.

azok érthetők és szavakkal kifejezhetők legyenek.¹³ A kinyilatkoztatás nem egy vallási tudat fokozatos kibontakozása, és nem is a hívő közösség kollektív tapasztalatának gyümölcse; hanem Istennek az emberek értelmével természetfölötti módon közölt igazsága üdvösségük érdekében.¹⁴

10. Hiszem, hogy a hit Letéteménye az utolsó apostol halálával lezárult. Az apostolok után az Egyház nem kap új kinyilatkoztatást: a kapott Letéteményt őrzi, magyarázza, védi és továbbadja.¹⁵

11. Elismerem a kinyilatkoztatás külső bizonyítékait, különösen a csodákat és a próféciákat, mint a legbiztosabb jeleket, amelyek által a keresztény vallás isteni eredete minden korban és minden helyen az emberi értelem számára megfelelő módon bizonyítást nyer. Ugyancsak elismerem magát az Egyházat is – egysége, szentsége, egyetemessége, termékenysége és legyőzhetetlen állandósága által – mint a hitelesség maradandó indítékát és isteni küldetésének megcáfolhatatlan tanúját.

12. Vallom, hogy a hit az értelem természetfölötti alávetése – a kegyelem indítására – az Isten által kívülről kinyilatkoztatott igazságnak. Nem a látható dolgok nyilvánvalóságán, nem a magánítéleten, nem az átélt tapasztalaton alapul, hanem magának a beszélő Istennek tekintélyén, aki az első Igazság, és sem nem tévedhet, sem nem téveszthet meg. A hit tehát nem vak vallásos érzület, nem a lélek érzelme, és nem a személyes vagy közösségi tudat által létrehozott benső meggyőződés. Hanem az a természetfölötti erény, amely felemeli az emberi értelmet, és képessé teszi arra, hogy Istent olyannak ismerje meg, amilyen Ő önmagában, annak a tanúságnak köszönhetően, amelyet Isten önmagáról ad, a színelátásra várakozva.¹⁶

13. Következésképpen elutasítom a modernizmus tévedését, amely ma is tombol, és amely a hitet belső élménnyé, érzéki törekvéssé vagy a hívő közösségben fokozatosan megvalósuló valósággá alacsonyítja. Az ilyen felfogás lerombolja magának a dogmának a fogalmát, lehetetlenné teszi a hit kötelezettségét, az isteni igazság helyébe a szubjektív őszinteséget állítja, és a tanítást a történelem változásainak szolgáltatója ki.¹⁷

¹³ I. Vatikáni Zsinat (1870), *Dei Filius*, II. fejezet, DS 3005, valamint 3. kánon, DS 3028; IV. fejezet, DS 3020, valamint 3. kánon, DS 3043; Szent X. Piusz, *Lamentabili* dekrétum (1907. július 3.), elítélt 59. tétel, DS 3459.

¹⁴ I. Vatikáni Zsinat (1870), *Dei Filius*, IV. fejezet, DS 3020, valamint 3. kánon, DS 3043; Szent X. Piusz, *Lamentabili* dekrétum (1907. július 3.), elítélt 20. és 22. tételek, DS 3420 és 3422.

¹⁵ I. Vatikáni Zsinat (1870), *Dei Filius*, IV. fejezet, DS 3020, valamint 3. kánon, DS 3043; Szent X. Piusz, *Lamentabili* dekrétum (1907. július 3.), elítélt 21. tétel, DS 3421.

¹⁶ Szent X. Piusz, *Pascendi* enciklika (1907. szeptember 8.) és *Lamentabili* dekrétum (1907. július 3.), elítélt 22., 25. és 26. tételek, DS 3422, 3425, 3426; Szent X. Piusz, *Sacrorum antistitum motu proprio* (1910. szeptember 1.).

¹⁷ Lásd az előző jegyzetben megadott hivatkozásokat.

14. Továbbá vallom, hogy az Istentől kinyilatkoztatott tanítás Letéteménye két forrásában található meg, nevezetesen a Szentírásban és a Hagyományban.¹⁸ Vallom, hogy a Hagyomány számos olyan, Istentől kinyilatkoztatott igazságot tartalmaz, amelyek a Szentírásban nem találhatók meg, és ezért a Szentírást a Hagyománytól függően kell olvasni és értelmezni.¹⁹

15. Vallom, hogy a Szentírás, amelynek könyvei teljes egészükben, minden részükben a Szentlélek sugalmazására íródtak, valóban Isten Igéje, minden tévedéstől mentes, és hiteles értelmezését az Egyház Tanítóhivatalára bízták, a Hagyomány normája és a hit analógiája szerint.²⁰

16. Ezért elutasítom a racionalista exegézist, amely a szent könyveket pusztán emberi szerzőjű dokumentumoknak tekinti, eleve kizárja a természetfölötti lehetőségét, mesterségesen elválasztja a történelmi Krisztust az Egyház hitétől, a csodákat jelképekké oldja fel, vagy a Szentírást a naturalista kritikai módszerek változó hipotéziseinek és manipulációinak rendeli alá. Az igazi biblikus tudománynak a hit megértését kell szolgálnia; nem válhat Isten Igéjének szabályává, értelmezőjévé vagy bírójává.²¹

17. Végül vallom, hogy a Hagyomány nem holt emlékezet, hanem az apostoloktól kapott tanítás élő továbbadása. Élő marad, különbözve a Kinyilatkoztatástól, amely lezárult.²² Élő egyrészt a tanító Egyház Tanítóhivatalának működésében, másrészt a tanított Egyház hitvallásában, amelyben a *sentire cum Ecclesia* a Tanítóhivatal tanításának gyümölcse.²³ A Hagyomány „élőnek” nevezhető, de nem abban az értelemben, hogy jelentése változna, hanem abban, hogy az élő Tanítóhivatal az évszázadok során ugyanazt az igazságot egyre világosabban és kifejezettebben tárja elő, mindig ugyanazon értelem szerint.²⁴ Amit mindenütt, mindig és mindenki a

¹⁸ Tridenti Zsinat, IV. ülés (1546. április 8.), *Decretum de Canonicis Scripturis*, DS 1501.

¹⁹ Szent Iréneusz, *Adversus haereses* IV. könyv, 26. fejezet [43], 1. §; Tertullianus, *De praescriptione haereticorum*, XIX–XXI. fejezet; Bellarmin Szent Róbert, *De Verbo Dei*, IV. könyv, 5. fejezet.

²⁰ Firenzei Zsinat, *Cantate Domino* bulla (1442. február 4.), DS 1334–1335; Tridenti Zsinat, IV. ülés (1546. április 8.), *Decretum de Canonicis Scripturis*, DS 1501–1504; I. Vatikáni Zsinat (1870), *Dei Filius*, II. fejezet, DS 3006, valamint 4. kánon, DS 3029.

²¹ XIII. Leó, *Providentissimus Deus* enciklika (1893. november 18.); XV. Benedek, *Spiritus Paraclitus* enciklika (1920. szeptember 15.); XII. Piusz, *Divino afflante Spiritu* (1943. szeptember 30.) és *Humani generis* (1950. augusztus 12.) enciklikák.

²² Tridenti Zsinat, IV. ülés (1546. április 8.), *Decretum de Canonicis Scripturis*, DS 1501.

²³ XII. Piusz, *Humani generis* enciklika (1950. augusztus 12.).

²⁴ I. Vatikáni Zsinat (1870), *Dei Filius* dogmatikus konstitúció, IV. fejezet, DS 3020, valamint 3. kánon, DS 3043; IX. Piusz, *Ineffabilis Deus* bulla (1854. december 8.), amely a Szeplőtelen Fogantatás dogmáját hirdeti ki, ezt különösen jól fejezi ki: „Krisztus Egyháza ugyanis, mint a rábízott dogmák éber őrzője és védelmezője, soha semmit nem változtat meg, semmit nem kisebbít, semmit nem tesz hozzá; hanem a régi dokumentumokat teljes gondossággal hűségesen és bölcsen kezeli. Ha valóban ősi eredetűek, és az atyák hite hagyományozta át őket, arra törekszik, hogy úgy vizsgálja és fejtse ki őket, hogy a mennyei tanítás ősi dogmái nyilvánvalóvá és világossá váljanak, ugyanakkor megőrizzék teljes, sértetlen és

hithoz tartozóként hitt, azt semmiféle teológiai divat, lelkipásztori nyomás, diplomáciai szükség vagy a modern világ állítólagos követelménye nem tagadhatja vagy vonhatja kétségbe.²⁵

II. Isten, minden dolgok kezdete és végső célja – A Szentháromság

18. Vallom egy személyes, élő és igaz Isten létét, aki minden dolgok első princípiuma és végső célja, s aki kezdetben a semmiből teremtette az eget és a földet, minden látható és láthatatlan dolgot. Végtelenül tökéletes, örökkévaló és mindenható; lényegében változhatatlan, felfoghatatlan, műveiben pedig teljesen szabad. Különbözik a világtól, amelyet szabad akaratából teremtett, amelyet létben fenntart, és amelyet gondviselésével kormányoz.²⁶

19. Vallom, hogy Istent a természetes ész világosságánál teremtményeiből bizonyossággal meg lehet ismerni, miként az ok is megismerhető okozataiból. A katolikus hit elismeri, hogy az emberi értelem képes a dolgok valóságának valódi megismerésére, gyakran okaik felismerésére, valamint valódi bizonyosságok elérésére.²⁷

20. Ezért elutasítom a modern agnoszticizmust, a filozófiai szkepticizmust, az idealista szubjektivizmust és minden olyan tanítást, amely az emberi megismerés körét az érzékelhető jelenségekre vagy a tudat konstrukcióira korlátozza, s ezáltal tagadja az egyházi Tanítóhivatal és az igaz teológia lehetőségét.

21. Megvallom, hogy az egyetlen isteni természetben három valóságosan különböző Személy létezik: az Atya, a Fiú és a Szentlélek, egylényegű és oszthatatlan Szentháromság. Az Atya kezdet nélküli; a Fiú öröktől fogva születik az Atyától; a Szentlélek pedig öröktől fogva származik az Atyától és a Fiútól mint egyetlen princípiumtól. E három Személy azonban egy és ugyanazon isteni Lényeg: egy Örökkévaló, nem pedig három örökkévaló; egy bölcs, jó és mindenható Isten, nem

sajátos természetüket, és csak saját nemükben növekedjenek – vagyis ugyanazon dogmában, ugyanazon értelem és ugyanazon jelentés szerint.”

²⁵ Lérins-i Szent Vince, *Commonitorium*, idézi az I. Vatikáni Zsinat (1870), *Dei Filius* dogmatikus konstitúció, IV. fejezet, DS 3020.

²⁶ I. Vatikáni Zsinat (1870), *Dei Filius* dogmatikus konstitúció, I. fejezet, DS 3001–3003.

²⁷ I. Vatikáni Zsinat (1870), *Dei Filius* dogmatikus konstitúció, I. fejezet, DS 3004, valamint II. fejezet, 1. kánon, DS 3026; Szent X. Piusz, *Sacrorum antistitum* motu proprio (1910. szeptember 1.), DS 3538; XII. Piusz, *Humani generis* enciklika (1950. augusztus 12.).

pedig három egyaránt bölcs, jó és mindenható isten; egyek az isteni akaratban és gondviselésben, és ugyanazt az egyetlen isteni dicsőséget birtokolják.²⁸

22. Elutasítom a szentháromságos hit minden olyan megcsönkített megvallását, amely a vallási egység vagy az ökumenikus megfontolás ürügyén szándékosan hallgatásba burkolja azt, amit Isten önmagáról kinyilatkoztatott. Nem elegendő a zsidókkal és a muzulmánokkal együtt csupán azt mondani, hogy Isten egy; nem elegendő az ariánusokkal együtt elismerni, hogy a Fiú hasonló természetű az Atyához; és nem elegendő a görög szakadárokkal együtt megvallani, hogy a Szentlélek az Atyától származik, miközben hallgatásba burkoljuk a **Filioque** tanítását. Ez a hamis irénizmus látszólagos egyetértésre törekszik: egyes kinyilatkoztatott igazságok megvallásának elmulasztásával a világhoz a zűrzavart állítja, és veszélyezteti a hit épségét.

III. Az ember teremtése és a kegyelem természetfölötti rendje

23. Hiszem, hogy Isten az embert saját képmására teremtette, szellemi és halhatatlan lélekkel felruházva, amely képes az igazság megismerésére, a természetes ész által felismert jó szeretetére, valamint arra, hogy szabadon Teremtője felé forduljon. Az ember tehát nem egy vak evolúció szükségszerű terméke, és nem is pusztán anyagi erők eredménye; Istentől származik mint teremtő Okától, Istentől függ, aki létben fenntartja, és Istenre irányul mint végső céljára.²⁹

24. Vallom, hogy Isten nem csupán természetes tökéletességre rendelte az embert, hanem szabad elhatározásából olyan természetfölötti végcélra hívta meg, amely teljesen meghaladja a teremtett természet minden képességét és jogát: a boldogító színelátásra, amelyben a lélek színről színre látja Istent, és részesedik a Legszentebb Szentháromság benső életében. Az, hogy az ember Isten gyermekévé, az isteni természet részesévé és a mennyország örökösévé hivatott válni, nem természetének szükségszerű beteljesedése, hanem kizárólag az isteni bőkezűség ingyenes ajándéka.³⁰

²⁸ IV. Lateráni Zsinat (1215), *Firmiter* fejezet, DS 800 és 804–806; II. Lyoni Zsinat (1274), DS 850; Firenzei Zsinat, *Laetentur caeli* bulla (1439. július 6.), DS 1301–1302; *Cantate Domino* bulla (1442. február 4.), DS 1330–1332.

²⁹ I. Vatikáni Zsinat (1870), *Dei Filius* dogmatikus konstitúció, I. fejezet, DS 3002, valamint 4. és 5. kánon, DS 3024–3025.

³⁰ Lásd a 11. lábjegyzet hivatkozásait. A *Humani generis* enciklikában (1950. augusztus 12.) XII. Piusz elítéli azok vakmerőségét, akik „lerombolják a természetfölötti rend ingyenességét, mert – úgymond – Isten nem teremthet értelmes lényeket anélkül, hogy a boldogító színelátásra ne rendelne és ne hívna meg őket” (DS 3891).

25. Ezért elutasítok minden olyan tanítást, amely eltörli a természet és a kegyelem közötti különbséget, amely a természetfölötti életet az emberi természet szükségzerű követelményévé teszi, vagy amely a kegyelmet csupán az ember természetes képességeinek belső kibontakozásaként mutatja be. Az ilyen összekeverés lerombolja egyaránt a természetfölötti rend ingyenességét és a természet valóságát. Végül oda vezet, hogy a hit pusztá vallási antropológiává, a Megváltás pedig az ember önmaga előtti kinyilatkoztatásává válik.

26. Ugyancsak vallom, hogy a kegyelem nem rombolja le és nem helyettesíti a természetet, hanem meggyógyítja, fölemeli és tökéletesíti azt, miközben megőrzi. A természetfölötti rend nem vonja kétségbe sem az értelmet, sem a természetes erkölcsi törvényt, sem a teremtményeket; hanem meggyógyítja őket és magasabb cél alá rendeli.³¹ Ezért gyökeresen hamis a modern szembeállítás az emberi szabadság és a kegyelem, a személy méltósága és az Istentől való függés, valamint a kultúra és a hit között.

27. Elutasítom azt a hamis vallásos humanizmust, amely önmagában ünnepli az embert, mintha a Megtestesülés mindenekelőtt és kizárólag Isten képmását nyilatkoztatta volna ki az ember teremtésében, nem pedig a bűn nyomorúságát és Isten irgalmát, aki lehajol a bűnöshöz. Az ember csak akkor igazán nagy, amikor alázattal befogadja a kegyelmet, amely meggyógyítja és fölemeli őt, bűneiért bünbánatot tart, aláveti magát az igazságnak, és Isten gyermekeként él. Amikor elszakad Istentől, nem fölemeli önmagát, hanem önmagát pusztítja el.

28. Vallom, hogy az emberi méltóságra, amellyel Isten teremtményét az anyagi világ csúcsára állította, soha nem lehet hivatkozni Isten törvényével, a megtérés szükségességével vagy a kinyilatkoztatott igazságnak való engedelmességgel szemben. Ezt a méltóságot megsebezte a bűn; helyre kell állítani és föl kell emelni Isten fogadott fiainak méltóságára a kegyelem által.³²

³¹ V. Szent Piusz, *Ex omnibus afflictionibus* bulla (1567. október 1.); XI. Kelemen, *Unigenitus* bulla (1713. szeptember 8.); XI. Piusz, *Divini illius Magistri* enciklika (1929. december 31.), DS 3689, amely így tanít: „A természetfölötti rend, amelyből az Egyház jogai fakadnak, nemhogy nem rombolja le a természetes rendet, amelyhez a többi említett jog tartozik, hanem fölemeli és tökéletesíti azt; a kettő kölcsönösen segíti és kiegészíti egymást, mindegyik a saját természetének és méltóságának megfelelő módon. Ennek oka, hogy mindkettő Istentől származik, aki nem mondhat ellent önmagának...”

³² A Nagyböjt I. vasárnapja utáni csütörtök könyörgése az 1962-es Római Misekönyvben: „...hogy az önmegtartóztatás által helyreálljon az emberi természet méltósága, amelyet a mértéktelenség megsebezett”; az 1962-es Római Misekönyv felajánló imája: „Isten, aki az emberi természetet csodálatos módon megteremtetted, és még csodálatosabban megújítottad...” ; II. Orange-i Zsinat (529), 2. kánon, DS 372.

IV. Az áteredő bűn és az ember állapota

29. Hiszem, hogy ősszüleinket Isten az eredeti igazságosság és szentség állapotába helyezte, és felruházta őket a sértetlenség, a szenvedésmentesség és a halhatatlanság adományaival. Isten különleges kegyelméből nemcsak természetük épségét birtokolták, hanem azokat a természetfölötti ajándékokat is, amelyek közvetlenül Isten életére irányították őket.³³ Ádámnak, mint az emberi nem fejének és ősének, ezenfelül a tudás különleges adománya is megadatott.

30. Vallom, hogy Ádám engedetlensége által valóban elkövette az áteredő bűnt, amely nemzés útján minden emberre átszáll. Ez mindenki számára a természet bűne, amely halálra, szenvedésre, tudatlanságra és a bűnre hajló kívánságra ítéli az embert. Miután elveszítették a megszentelő kegyelmet és a természetfölötti ajándékokat, amelyeket utódaiknak többé nem adhattak tovább, Ádámot és Évát kiűzték a földi paradicsomból.³⁴

31. Ádámban azonban az emberi természet nem semmisült meg, csupán megsebesült: értelme, bár elhomályosult, továbbra is képes az igazság megismerésére³⁵; szabad akarata pedig, jóllehet meggyengült, továbbra is képes a természetes jó akarására és szeretetére.³⁶ Ezért elutasítok minden olyan tanítást, amely kétségbeesett pesszimizmusában az embert helyrehozhatatlanul romlottnak és minden jóra képtelennek ítéli.

32. Ugyanígy elutasítok minden olyan tanítást, amely oktalan optimizmusból lekicsinyli az áteredő bűnt, naivan magasztalja az ember veleszületett jóságát, vagy azt állítja, hogy az egyetemes béke kizárólag az emberiség erkölcsi, technikai, politikai vagy kulturális haladására építhető. A történelem tragédiái, a társadalmak zavarai és az emberi szív sötétsége alapvetően és mindenekelőtt a bűn mély sebéből fakadnak.

33. Vallom, hogy az embernek szüksége van a megváltásra, amely megszabadítja őt mind az áteredő bűntől, mind minden személyes bűnétől.³⁷ Ez a megváltás – vagyis a „visszavásárlás” – Krisztusban Isten kegyelmének ajándékát kívánja meg: enélkül az

³³ V. Szent Piusz, *Ex omnibus afflictionibus* bulla (1567. október 1.), elítélt 24. és 26. tételek, DS 1924 és 1926; VI. Piusz, *Auctorem fidei* dogmatikus konstitúció (1794. augusztus 28.), elítélt 17. tétel, DS 2617.

³⁴ II. Orange-i Zsinat (529), 2. kánon, DS 372; Tridenti Zsinat, V. ülés (1546. június 17.), *Decretum de peccato originali*, 1. kánon, DS 1511; valamint VI. ülés (1547. január 13.), *Decretum de iustificatione*, DS 1521.

³⁵ Louis Bautain által 1840. szeptember 8-án elfogadott tételek, 6. tétel, DS 2757; IX. Piusz, *Qui pluribus* enciklika (1846. november 9.), DS 2775.

³⁶ X. Leó, *Exsurge Domine* bulla (1520. június 15.), Luther elítélt 16. tétele, DS 1486; V. Szent Piusz, *Ex omnibus afflictionibus* bulla (1567. október 1.), elítélt 27. tétel (DS 1927) és 65. tétel (DS 1965); XI. Kelemen, *Unigenitus* bulla (1713. szeptember 8.), elítélt 1. tétel (DS 2401), 38. tétel (DS 2438) és 64. tétel (DS 2464); VI. Piusz, *Auctorem fidei* dogmatikus konstitúció (1794. augusztus 28.), elítélt 23. tétel, DS 2623.

³⁷ Athanasius-hitvallás, DS 76; Firenzei Zsinat, *Cantate Domino* bulla (1442. február 4.), DS 1347.

ember sem természetes cselekedetei, sem műveltsége, sem tudománya, sem vallásos őszintesége által nem képes önmagát üdvözíteni.³⁸ Krisztus megszentelő kegyelme nélkül képtelen elérni természetfölötti végcélját.³⁹

34. Ezért elutasítom a modern naturalizmust, akár elméleti formájában (a filozófiában vagy a teológiában), akár gyakorlati alakjában (az erkölcsstanban, a politikában vagy a lelkipásztori munkában). Minden olyan tanítás, amely testvériségről, békéről, méltóságról vagy haladásról beszél anélkül, hogy elismerné a bűnt, a keresztet vagy a kegyelem szükségességét, illuzórikus alapra épít, és végül megteveszti azokat a lelkeket, amelyeket szolgálni állít.

35. Ugyanakkor vallom, hogy a bűn súlyossága soha nem vezethet kétségbeeséshez, mert Isten irgalmában nem hagyta el az embert a bűnbeesés után, hanem már a kezdet kezdetén megígérte neki az Asszonytól születendő Üdvözítőt, akinek eljövételét az üdvösségtörténet folyamán fokozatosan készítette elő.

36. Mindezekkel kapcsolatban vallom, hogy a Teremtés könyvében a katolikus vallás alapjaira vonatkozóan feljegyzett eseményeket szó szerinti és történeti értelemben kell elfogadni. Ilyenek például: minden dolog Isten által történt teremtése az idők kezdetén; az ember különleges teremtése; az első asszony megalkotása az első férfiből; az emberi nem egysége; ősszüleink eredeti boldogsága az igazságosság, a sértetlenség és a halhatatlanság állapotában; az Isten által adott parancs, amely az ember engedelmességének próbája volt; az isteni parancs áthágása a kígyó alakjában megjelenő ördög ösztönzésére; ősszüleink bukása ebből az eredeti ártatlansági állapotból; valamint az eljövendő Megváltó ígérete.⁴⁰

V. Jézus Krisztus, a megtestesült Ige, az egyetlen Közvetítő és Megváltó

37. Hiszem és vallom, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus Isten örök Igéje, valóságos Isten és valóságos ember, istensége szerint egylényegű az Atyával, embersége szerint pedig velünk azonos természetű, hozzánk hasonló mindenben, a bűnt kivéve.⁴¹ Ő az egyetlen Közvetítő Isten és az emberek között, az emberi nem egyetlen Üdvözítője, a

³⁸ Karthágói Zsinat (418), 7. és 8. kánon, DS 229–230; Tridenti Zsinat, VI. ülés (1547. január 13.), *Decretum de iustificatione*, DS 1536, valamint 23. kánon, DS 1573.

³⁹ Karthágói Zsinat (418), 5. kánon, DS 227; II. Orange-i Zsinat (529), 8. kánon, DS 378, 13. kánon, DS 383, valamint 21. kánon, DS 391; Tridenti Zsinat, VI. ülés (1547. január 13.), *Decretum de iustificatione*, 1. kánon, DS 1551.

⁴⁰ A Biblikus Bizottság dekrétuma (1909. június 30.), DS 3514.

⁴¹ Kalkedóni Zsinat (451); II. Konstantinápolyi Zsinat (553); IX. Szent Leó hitvallása a *Congratulamur vehementer* levélben, amelyet Antiochia pátriárkájához, Péterhez intézett (1053. április 13.), DS 681.

lelkek és a társadalmak egyetlen Királya, akit Isten irgalmában megígért ősszüleinknek, és akit a próféták előre hirdettek.⁴²

38. Vallom, hogy az idők teljességében Isten Fia azért testesült meg, nem azért, hogy megerősítse az embert saját emberi méltóságában vagy hogy feltárja előtte a benne rejlő istenképiséget, hanem hogy megszabadítsa a bűntől és ismét megnyissa számára az örök élethez vezető utat. A Boldogságos Szűz Máriától születve, anélkül hogy megszűnt volna Isten lenni, valóságos emberi természetet vett magára, közöttünk élt, az igazságot tanította, beteljesítette a próféciákat, csodáival kinyilvánította istenségét, majd önként feláldozta magát a kereszten mint engesztelő áldozatot a világ bűneiért.⁴³

39. Vallom, hogy a Megváltás valódi elégtétel, amelyet Krisztus az isteni igazságosságnak ajánlott fel jóvátételül az áteredő bűnért és a személyes bűnökért. Krisztus, mint Pap és Áldozat szent emberségében, saját Vérével váltott meg bennünket. Bűneinket magára véve és az értünk járó büntetést elszenvedve tökéletes engedelmességet, szeretetet és elégtételt ajánlott fel Atyjának, amelynek végtelen érdemszerző értéket adott isteni Személyének méltósága.⁴⁴

40. Ezért elutasítok minden olyan tanítást, amely a Megváltást pusztán Isten szeretetének megnyilvánulására, Krisztusnak az emberi szenvedésekkel való szolidaritására, az ember méltóságának kinyilatkoztatására vagy csupán erkölcsi, politikai vagy társadalmi felszabadításra redukálja. A kereszt nem pusztán jelképe valaminek: a megváltó áldozat oltára. Krisztus nem csupán meghirdette az üdvösséget, hanem áldozata által kiérdemelte azt. Önként vállalt szenvedése és kereszthalála alkotja azt az egyetlen megváltó áldozatot, amely által az emberiség kiengesztelődött Istennel.

41. Vallom, hogy a harmadik napon dicsőségesen feltámadt a halottak közül, és hogy ez a Feltámadás valódi történelmi tény. Ez a legfényesebb bizonyítéka annak, hogy végérvényesen győzedelmeskedett a bűn, a halál és a pokol fölött. Ez a keresztény reménység alapja és a mi saját feltámadásunk záloga. Egyúttal Jézus Krisztus istenségének legfőbb hitelességi bizonyítéka is.⁴⁵

⁴² Firenzei Zsinat, *Cantate Domino* bulla (1442. február 4.), DS 1347; Tridenti Zsinat, VI. ülés (1547. január 13.), *Decretum de iustificatione*, 21. kánon, DS 1571.

⁴³ Apostoli hitvallás; Nicea–konstantinápolyi hitvallás; IX. Szent Leó hitvallása a *Congratulamur vehementer* levélben, amelyet Antiochia pátriárkájához, Péterhez intézett (1053. április 13.).

⁴⁴ II. Lyoni Zsinat (1274), DS 852; Tridenti Zsinat, VI. ülés (1547. január 13.), *Decretum de iustificatione*, DS 1522–1524.

⁴⁵ Athanasius–hitvallás; Nicea–konstantinápolyi hitvallás; a Tridenti Zsinat hitvallása, amelyet IV. Piusz pápa *Iniunctum nobis* bullája (1564. november 13.) hirdetett ki, DS 1862; Szent X. Piusz, *Lamentabili* dekrétum (1907. július 3.), elítélt 36. tétel, DS 3436, valamint *Pascendi* enciklika (1907. szeptember 8.), DS 3485.

42. Hiszem, hogy negyven nappal később fölment a mennybe, ahol most Atyjának jobbján ül; Egyházát láthatatlanul földi Helytartója által kormányozza, szüntelenül közbenjár értünk, és várja azt az időt, amikor a világ végén ismét eljön dicsőségben, hogy ítélje az élőket és a holtakat.⁴⁶

43. Ugyancsak vallom, hogy bár Krisztus minden emberért meghalt, mégsem üdvözül mindenki. A szenvedésének érdemeit a lelkekre alkalmazni kell, ami rendes módon akkor történik meg, amikor az emberek a szükséges lelki felkészültséggel veszik fel azokat a szentségeket, amelyek közlik velük a megszentelő kegyelmet. Aki visszautasítja a szentségeket, méltatlanul veszi fel őket, vagy önkéntesen megmarad a bűn állapotában, elzárja magát attól az üdvösségtől, amelyet Krisztus szerzett számára.⁴⁷

44. Ezért elutasítom annak a már minden emberben megvalósult egyetemes megváltásnak hamis optimizmusát, amely független volna az ember megtérésétől és állhatatosságától. Az ilyen tanítás megszünteti az evangélium hirdetésének sürgető voltát, meggyengíti a missziós buzgóságot, fölöslegessé teszi a bűnbánatot, és ellentmond magának az Üdvözítőnek is, aki ezt mondta: **„Aki hisz és megkeresztelkedik, üdvözül; aki pedig nem hisz, elkárhozik.”**

45. Végül vallom, hogy Jézus Krisztus nem csupán az egyes emberek Megváltója, hanem az egész történelem középpontja és az egész teremtés Királya. Minden Ő általa és Ő érte teremtett; mindent Ő benne kell helyreállítani. Semmiféle kultúra, társadalom, törvény vagy emberi bölcsesség nem találhatja meg valódi és teljes tökéletességét az Ő uralma nélkül.⁴⁸

VI. A Boldogságos Szűz Mária az üdvösség rendjében

46. Hiszem, hogy a Boldogságos Szűz Mária egyedülálló helyet foglal el az üdvösség történetében, amelyet Isten öröktől fogva akart, és ezért állapota nem azonos más teremtmények közönséges állapotával. Aki elhatározta, hogy Fiát az embereknek adja, ugyanakkor azt is elhatározta, hogy Anyát ad neki.⁴⁹

47. Vallom, hogy a Boldogságos Szűz Mária különleges kiváltság folytán fogantatásának első pillanatától szeplőtelen volt, hogy méltó Anyja lehessen Jézus

⁴⁶ Nicea–konstantinápolyi hitvallás; IX. Szent Leó hitvallása a *Congratulamur vehementer* levélben, amelyet Antiochia pátriárkájához, Péterhez intézett (1053. április 13.).

⁴⁷ Valence-i Zsinat (855), DS 630; Tridenti Zsinat, VI. ülés (1547. január 13.), *Decretum de iustificatione*, 6. kánon, DS 1556.

⁴⁸ XI. Piusz, *Quas primas* enciklika (1925. december 11.).

⁴⁹ Efezusi Zsinat (431); XII. Piusz, *Ad caeli reginam* enciklika (1954. október 11.).

Krisztusnak. Krisztus érdemeire való előrettekintettel megőriztetett az áteredő büntől, és így fenségesebb módon részesült a megváltásban; létezésének első pillanatától fogva teljes volt kegyelemmel, és mindenkor tökéletesen hűséges maradt Isten akaratahoz.⁵⁰

48. Hiszem, hogy szüzességét a szülés előtt, a szülés alatt és a szülés után is sértetlenül megőrizte. Örök szüzessége Fiának isteni eredetét és saját teljes Istennek szenteltségét nyilvánítja ki.⁵¹

49. Vallom, hogy mint valóban Isten Anyja és az emberek Anyja, egyedülálló és semmihez sem hasonlítható módon kapcsolódott isteni Fiának megváltó művéhez: mint az új Éva az új Ádám mellett, **Fiat**-ja megnyitotta az utat a Megtestesülés előtt; csendes hűsége végigkísérte az Üdvözítő egész földi életét; fájdalmas együttérzése pedig a kereszt tövében egy szívvé egyesítette őt a megváltó áldozattal.⁵²

50. Vallom, hogy ily módon isteni Fiával egyesülve együttérző szenvedése által méltányossági érdemmel (*de congruo*) kiérdemelte azt, amit Krisztus szenvedése által szigorú igazságosság szerint (*de condigno*) érdemelt ki; nem mint a Megváltás elsődleges oka, hanem mint Fiának alárendelt és tőle teljesen függő társ munkatársa, ugyanabban a megváltó cselekményben, amely lelkünk üdvösségét szerezte. Ebben az értelemben nevezi őt joggal a katolikus jámborság – a pápák és teológusok hagyományos tanítására támaszkodva – együttsszenvedése miatt **„Társmegváltónőnek” (Co-redemptrix)**, és ebből következően **„Minden kegyelem Közvetítőjének” (Universal Mediatrix)**.⁵³

51. Következésképpen felháborodással utasítom el azt a modern törekvést, amely ökumenikus megfontolásokra, a hamis vallásokkal folytatott párbeszédre vagy arra a téves félelemre hivatkozva, hogy ez elhomályosítaná Jézus Krisztus egyedülálló megváltó közvetítését, csökkenteni kívánja a Boldogságos Szűz kiváltságait. Mária tanításának meggyengítése nem Krisztus nagyobb tiszteletét szolgálja, hanem annak

⁵⁰ IX. Piusz, *Ineffabilis Deus* bulla (1854. december 8.).

⁵¹ Lateráni Zsinat (649), DS 503.

⁵² Szent Iréneusz, *Demonstratio apostolicae praedicationis*, 33. pont; XIII. Leó, *Jucunda semper* enciklika (1894. szeptember 8.) és *Adiutricem populi* enciklika (1895. szeptember 5.); Szent X. Piusz, *Ad diem illum* enciklika (1904. február 2.); XV. Benedek, *Inter sodalicia* apostoli levél (1918. március 22.); XI. Piusz, *Explorata res* apostoli levél (1923. február 2.); XII. Piusz, *Ad caeli reginam* enciklika (1954. október 11.).

⁵³ XIII. Leó az *Adiutricem populi* enciklikában (1895. szeptember 5., ASS, XXVIII. köt., 150. o.) Máriát „az emberi megváltás misztériuma megvalósításának szolgálójának, valamint a kegyelem kiosztása szolgálójának nevezi, akinek szinte korlátlan hatalom adatott”; Szent X. Piusz, *Ad diem illum* enciklika (1904. február 2., ASS, XXXVI. köt., 454. o.): „méltó módon kiérdemelte, hogy az elveszett világ Helyreállítója (*Reparatrix*) legyen”; XV. Benedek, *Inter sodalicia* apostoli levél (1918. március 22., AAS, X. köt., 182. o.): „joggal mondható, hogy Krisztussal együtt ő is megváltotta az emberi nemet”; XI. Piusz, *Explorata res* apostoli levél (1923. február 2., AAS, XV. köt., 104. o.): „A Fájdalmas Szűz Krisztussal együtt részt vett a Megváltás művében”; XII. Piusz, *Ad caeli reginam* enciklika (1954. október 11., AAS, XLVI. köt., 634. o.): „A megváltás művének végbevitelében a Boldogságos Szűz Mária a legszorosabb módon egyesült Krisztussal...”

az isteni rendnek félreismerése, amely szerint Isten Mária által akart eljönni hozzánk, és Mária által akar bennünket önmagához vezetni.

52. Hiszem, hogy földi életének végén testestől-lelkestől fölvétetett a mennyei dicsőségbe, ahol Isten trónja mellett, isteni Fiának megszentelt embersége mellett uralkodik angyalok és emberek fölött, és anyai küldetését gyakorolja mint **minden kegyelem Kiosztója (Dispensatrix omnium Gratiarum)**.⁵⁴

53. Végül vallom, hogy az a hiteles és sajátos tisztelet, amelyet Krisztus Anyjának adunk, semmiben sem csökkenti az Istent megillető imádást; ellenkezőleg, növeli azt, mert felismeri az isteni kegyelem csodálatos művét a legtökéletesebb teremtményben, és a lelkeket annál biztosabban vezeti Jézus Krisztushoz.⁵⁵ Az igazi katolikus megújulás nem választható el annak tiszteletétől, aki összetiporja a kígyó fejét.

VII. A Katolikus Egyház, Krisztus Misztikus Teste és az üdvösség egyetlen bárkája

54. Szilárdan hiszem, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus azért, hogy a Megváltás művét a világ végéig fenntartsa és folytassa, egyetlen Egyházat alapított: látható, hierarchikus, elpusztíthatatlan és az üdvösséghez szükséges Egyházat. Ez az Egyház, amelyet Krisztus saját Vérével szerzett meg, amelyet Péterre és utódaira, a római pápákra bízott, nem más, mint a Római Katolikus Egyház.⁵⁶

55. Vallom, hogy az Egyház Egy, Szent, Katolikus és Apostoli. Egy a hitében, istentiszteletében, kormányzatában és végső céljában. Szent Alapítója, tanítása, szentségei és azok a szentek által, akiket szüntelenül világra hoz. Katolikus, mert minden néphez küldetett, az egész földkerekségen jelen van, és minden ember üdvösségének előmozdítására alkalmas. Apostoli, mert az apostolokra épül, megőrzi az ő tanításukat, folytatja küldetésüket, és utódaik kormányzása alatt áll.⁵⁷

⁵⁴ XII. Piusz, *Munificentissimus Deus* apostoli konstitúció (1950. november 1.) és *Ad caeli reginam* enciklika (1954. október 11.).

⁵⁵ XII. Piusz, *Fulgens corona* enciklika (1953. szeptember 8.): „A nem katolikusok és a reformátorok tehát tévednek, amikor ezen ürüggyel kifogásolják vagy helytelenítik a Szűz Istenszülő iránti tiszteletünket, mintha az elvenne valamit az egyedül Istent és Jézus Krisztust megillető imádatból. Éppen ellenkezőleg: minden tisztelet és hódolat, amelyet mennyei Édesanyánknak adunk, kétségkívül isteni Fiának dicsőségére szolgál...”

⁵⁶ I. Vatikáni Zsinat (1870), *Pastor aeternus* dogmatikus konstitúció.

⁵⁷ Apostoli hitvallás; I. Konstantinápolyi Zsinat (381), DS 150; IX. Szent Leó pápa hitvallása a *Congratulamur vehementer* levélben Antiochia pátriárkájához, Péterhez (1053. április 13.), DS 684; II. Ince pápa hitvallása, amelyet a valdensekre rótt az *Eius exemplo* levélben Tarragona érsekéhez (1208.

56. Vallom, hogy az Egyház ugyanazon valóságként egyszerre látható társaság és Krisztus Misztikus Teste. Krisztus a Feje; a hívek a tagjai; a kereszten megszerzett természetfölötti élet pedig a hitben felvett szentségek által közöltetik benne, és a szeretetben bontakozik ki.⁵⁸

57. Vallom, hogy az Egyház Krisztus szeplőtelen Jegyese. Krisztus úgy szerette őt, hogy önmagát adta érte, hogy megszentelje, és önmaga elé dicsőségesen állítsa, folt és ránc nélkül. Ha tagjai vétkezhetnek is, maga az Egyház tanításában, szentségeiben, isteni alkotmányában és céljában mindvégig a kinyilatkoztatott hitletétemény hűségese és tiszta őrzője, valamint Isten misztériumainak kiszolgáltatója marad. Az egyházi emberek bűnei nem tulajdoníthatók magának az Egyháznak; azok abból fakadnak, hogy ezek az emberek nem éltek szent törvényei szerint. Ezért elutasítom az Egyház ellen gyermekei bűneire hivatkozva emelt igazságtalan és istenkáromló vádakat, ugyanígy azokat a bűnbánati megnyilvánulásokat is, amelyek látszólag Krisztus Jegyesére hárítják azok vétkeit, akik őt elárulták.⁵⁹

58. Vallom, hogy az Egyház a lelkek Anyja. A keresztség által isteni életre szüli őket, az Eucharisztia által táplálja, a bűnbánat szentsége által új életre emeli, a bérmlás által megerősíti, a házasság szentsége által megszenteli a családokat, az egyházi rend szentsége által papokat szentel, a betegek kenete által pedig segíti a haldoklókat. Anyasága természetfölötti és üdvözítő: a helyes tanítás kenyerét, a kegyelmet és az örök élet eszközeit adja az embereknek.⁶⁰

59. Vallom, hogy Isten az Egyházat akarta az üdvösség szükséges eszközévé tenni; miként az ég alatt nincs más név adatott az embereknek Jézus Krisztusén kívül, amelyben üdvözülhetnénk, úgy nincs természetfölötti üdvösség sem a Katolikus Egyháztól függetlenül. Minden üdvösség ugyanis Jézus Krisztustól származik, és minden üdvözítő kegyelem vagy abban az egyetlen Egyházban és azon keresztül adatik, amelyet Ő alapított, vagy pedig arra az egyetlen Egyházra irányítja azt, aki ezt a kegyelmet megkapja.⁶¹

december 18.), DS 792; VIII. Mihály Palaiologosz császár hitvallása, amelyet X. Gergely pápa írt elő a II. Lyoni Zsinat IV. ülésén (1274. július 6.), DS 854; VIII. Bonifác, *Unam sanctam* bulla (1302. november 18.), DS 870; Tridenti Zsinat, III. ülés (1546. február 4.), *De Symbolo fidei*, DS 1500; ugyanennek a zsinatnak hitvallása, amelyet IV. Piusz pápa *Iniunctum nobis* bullája (1564. november 13.) tett közzé, DS 1862.

⁵⁸ VIII. Bonifác, *Unam sanctam* bulla (1302. november 18.).

⁵⁹ XIII. Leó, *Depuis le jour* enciklika a francia érsekekhez, püspökökhöz és papsághoz (1899. szeptember 8.); Szent X. Piusz, *Editae saepe* enciklika (1910. május 26.); XII. Piusz, *Mystici corporis* enciklika (1943. június 29.).

⁶⁰ XII. Piusz, *Mystici corporis* enciklika (1943. június 29.).

⁶¹ Firenzei Zsinat, *Cantate Domino* bulla (1442. február 4.), DS 1351: „A Szent Római Egyház szilárdan hiszi, vallja és hirdeti, hogy mindazok, akik a Katolikus Egyházon kívül vannak – nemcsak a pogányok, hanem a zsidók, az eretnekek és a szakadárok is –, nem részesülhetnek az örök életben, hanem az örök tűzre jutnak, amely az ördögnek és angyalainak készített, hacsak életük vége előtt nem egyesülnek a Katolikus Egyházzal; az egyházi test egysége ugyanis oly nagy jelentőségű, hogy csak azok számára

60. Ez az igazság azt jelenti, hogy senki sem üdvözülhet Krisztus és az Ő Egyháza nélkül egy hamis vallás mint olyan által, és senki sem lehet biztos üdvösségében az Egyház látható szervezetén kívül. Ha mégis vannak emberek, akik anélkül üdvözülnek, hogy a Misztikus Testet alkotó látható Egyház tagjai lennének, ez azért történik, mert természetfölötti módon az üdvösség egyetlen Egyházára rendelődnek, és a hamis vallások tévedései ellenére – nem pedig azok által –, amennyiben nem utasítják vissza a nekik felkínált kegyelmet, hanem együttműködnek vele.⁶²

61. Ezért elutasítom a hamis ökumenizmust, amely azon az elképzelésen alapul, hogy a Szentlélek a különvált közösségeket az üdvösség eszközeiként használná, mintha Krisztus Egyháza bennük jelen volna és működne, vagy mintha ezek a közösségek önmagukban olyan üdvözítő értékkel rendelkeznének, amely hatékonyságát a Katolikus Egyházra bízott kegyelem és igazság teljességéből merítené. Ha valaki a Katolikus Egyház látható határain kívül jut el a kinyilatkoztatott igazságra vagy kapja meg a megszentelő kegyelmet, ez az igazság és ez a kegyelem jog szerint ugyanahhoz a Katolikus Egyházhoz tartozik, és egyértelműen a katolikus egység felé hívja őt. A Szentlélek ezeket nem úgy adja, hogy a különvált közösségeket mint olyanokat használná az üdvösség eszközeiként; ezért a lelkeket soha nem lehet eléggé óvni ezektől a közösségektől.⁶³

62. Ugyancsak elutasítom azt az elképzelést, hogy a nem keresztény vallások az igazság olyan sugarát tükröznék vissza, amely minden embert megvilágosít, vagy hogy olyan jogos utak lennének, amelyeken Isten pozitív akarata szerint vezeti az embereket az üdvösségre. Igaz ugyan, hogy ezeknek a hamis vallásoknak követőinél fellelhetők a természetes igazság egyes töredékei vagy az ősi igazságok eltorzult

válnak üdvösséggé az Egyház szentségei, és csak azoknak szereznek örök jutalmat a bűnök, az alamizsnák és a jámborság egyéb cselekedetei, akik ebben az egységben maradnak; és senki sem üdvözülhet, bármennyi alamizsnát adott is, sőt még ha Krisztus nevéért vérént ontotta is, hacsak ki nem tart a Katolikus Egyház kebelében és egységében.” Továbbá a Szent Offícium levele Boston érsekéhez (1949. augusztus 8.), DS 3867–3868, ahol ez olvasható: „A Megváltó nemcsak azt parancsolta, hogy minden nemzet lépjen be az Egyházba, hanem azt is elrendelte, hogy az Egyház az üdvösség olyan eszköze legyen, amely nélkül senki sem juthat el az örök dicsőség országába.”

⁶² XII. Piusz, *Mystici corporis* enciklika (1943. június 29.); a Szent Offícium levele Boston érsekéhez (1949. augusztus 8.); a Szent Offícium dekrétuma Leonard Feeney atya kiközösítéséről (1953. február 13.). A bostoni érsekhez írt levél így fogalmaz (DS 3869): „Végtelen irgalmában Isten úgy akarta, hogy azoknak az üdvösséghez szükséges eszközöknek a hatásai, amelyek nem belső szükségszerűségből, hanem egyedül isteni rendelkezés folytán irányulnak az ember végső céljára, bizonyos körülmények között akkor is elnyerhetők legyenek, ha ezeket az eszközöket csak vágy és kívánság által használják.” Továbbá (DS 3870): „Ugyanezt kell mondani az Egyházzal is, amennyiben az az üdvösség általános eszköze. Az örök üdvösség elnyeréséhez nem szükséges, hogy valaki ténylegesen, mint tag, be legyen iktatva az Egyházba; elegendő, hogy legalább vágy és kívánság által hozzá tartozzék. Nem is mindig szükséges, hogy ez a vágy kifejezett legyen, mint a hitjelöltek esetében; ha valaki legyőzhetetlen tudatlanságban él, Isten elfogadja az úgynevezett implicit vágyat is, amely benne foglaltatik abban a helyes lelki beállítottságban, amely által az ember azt akarja, hogy akarata megfeleljen Isten akaratának.”

⁶³ XI. Piusz, *Mortalium animos* enciklika (1928. január 6.).

maradványai; de ezek a vallások mint olyanok, amennyiben tévedést vegyítenek istentiszteletükbe, az ördög művei, és nem lehetnek kedvesek Isten előtt. A Szentlélek nem használja őket az üdvösség útjaiként, és bennük nincs jelen Krisztus egyetlen Egyházának sajátos ereje, amely az egyedüli világosság, amely minden embert megvilágosít a sötétségben.⁶⁴

63. Továbbá elutasítom az úgynevezett „**anonim kereszténység**” elméletét, amely szerint minden ember, aki természetes értelemben becsületes életet él – akár hívő, akár ateista, akár agnosztikus –, Krisztus felé irányul, és ezért általa üdvözülni mint „keresztény”, anélkül hogy erről tudna.⁶⁵

64. Végül vallom, hogy az Ószövetség az Újszövetség által beteljesedett, felülmúlt és érvényét veszítette, mert az Újszövetség Krisztusban és az Ő Egyházában az Ábrahámnak tett ígéret beteljesedése. A régi törvény előképei beteljesedésüket és lezárulásukat az igazi Bárány áldozatában találták meg, aki az Újszövetség Közvetítője és örökkévaló Pap Melkizedek rendje szerint. Isten örök akarata szerint Ábrahám igazi utóda Krisztus, valamint mindazok, akik Misztikus Testének, vagyis az Egyháznak tagjai.⁶⁶

65. Ezért elutasítom az új egyháztant (*ecclesiologia*), amely az Egyház egyedülállóságának relativizálásával – mint az üdvösség egyetlen barmkája – lerombolja a missziós küldetés lendületét.

66. Ugyancsak elutasítom az inkulturáció olyan értelmezését, amely pogány kultúrák vallási, erkölcsi vagy szimbolikus kategóriáinak és gyakorlati formáinak megkülönböztetés nélküli átvételét jelenti. Az Evangélium magába fogadhatja mindazt, ami a népekben természet szerint jó, igaz és nemes; soha nem szentesítheti azonban a bálványimádást, a babonaságot, a tévedést vagy a természetes erkölcsi törvénnyel ellenkező szokásokat. Az Egyház küldetése nem a vég nélküli párbeszéd, nem a humanitárius együttműködés és nem a vallási hagyományok kölcsönös elismerése, hanem az a parancs, amelyet Krisztustól kapott: **tanítson minden népet, keresztelje meg őket, és tanítsa meg őket mindannak megtartására, amit Ő parancsolt.**⁶⁷

⁶⁴ Lásd a Firenzei Zsinatra vonatkozó hivatkozást a 62. lábjegyzetben; IX. Piusz, *Quanto conficiamur moerore* enciklika az itáliai püspökökhöz (1863. augusztus 10.), DS 2865–2867.

⁶⁵ IX. Piusz, *Singulari quadam* enciklika (1854. december 9.), DS 2808–2810, valamint a Syllabus elítélt 17. tétele, DS 2917.

⁶⁶ Gal 3,16; Zsid 7,12; 7,18–19; 8,13; Firenzei Zsinat, *Cantate Domino* bulla (1442. február 4.), DS 1348.

⁶⁷ A Syllabus elítélt 80. tétele, DS 2980.

VIII. A Szentlélek, a lelkek megszentelője és az Egyház lelke

67. Vallom, hogy a Szentlélek, a Legszentebb Szentháromság harmadik Személye, aki az Atyával és a Fiúval együtt valóságos Isten, szólt a próféták által, sugalmazta a Szentírást, megszentelte az igazakat, a Megtestesült Ige emberségét Mária szűzi méhében létrehozta, és Pünkösöd napján látható módon elküldetett, hogy kinyilvánítsa az Egyházat és életet adjon neki a világ végezetéig.⁶⁸

68. Hiszem, hogy az Atyától és a Fiútól küldve a világ végéig az Egyházban marad, a mi Urunk ígérete szerint. Ő az Egyház teremtetlen Lelke, nem úgy, mintha lényegi formája volna, amely megszüntetné a különbséget Krisztus és tagjai között, hanem mint természetfölötti életének, hitvallásbeli és istentiszteleti egységének, kormányzatának és Tanítóhivatalának szentségének, valamint műveinek termékenységének láthatatlan princípiuma és hatóoka.⁶⁹

69. Vallom, hogy az Egyház egész élete az Ő működésétől függ. Ő segíti az egyházi Tanítóhivatalt, különösen a pápát, hogy a kinyilatkoztatott hitletéteményt tévedés nélkül megőrizze, kifejtse és megmagyarázza; nem azért, hogy új tanításokat alkosson, hanem hogy ugyanazon értelem és ugyanazon jelentés szerint egyre mélyebben behatoljon abba az igazságba, amelyet Isten már kinyilatkoztatott az apostoloknak.⁷⁰

70. Hiszem, hogy Ő közli a lelkekkel a szentségekben az Üdvözítő által megszerzett kegyelmet, e kegyelem által bennük lakik, és Krisztushoz hasonlóvá alakítja őket; Ő világosítja meg az értelmet bölcsességével, erősíti meg az akaratot hatalmával, és tölti be a szíveket szeretetével; Ő fakasztja a jócselekedeteket, ösztönzi a testvéri szeretetet, és vezeti a lelkeket tökéletességük felé.⁷¹

71. Ő erősítette meg a vértanúkat, világosította meg az egyháztanítókat, támasztotta a misszionáriusokat, táplálta a szemlélődő életet, tette termékennyé a szerzetesrendeket, és virágoztatta fel a szentséget az élet minden állapotában. A keresztény civilizáció nagy alkotásai, a katolikus kultúra gyümölcsei maguk is tanúságot tesznek Isten Lelkének erről a rejtett, mégis termékeny jelenlétéről az Egyházban az évszázadok során.

⁶⁸ I. Niceai Zsinat (325); IV. Lateráni Zsinat (1215); II. Lyoni Zsinat (1274); Firenzei Zsinat (1439).

⁶⁹ XIII. Leó, *Divinum illud* enciklika (1897. május 9.); XII. Piusz, *Mystici corporis* enciklika (1943. június 29.).

⁷⁰ I. Vatikáni Zsinat (1870), *Pastor aeternus* dogmatikus konstitúció, IV. fejezet; XIII. Leó, *Satis cognitum* enciklika (1896. június 29.).

⁷¹ XIII. Leó, *Divinum illud* enciklika (1897. május 9.).

72. Ezért elutasítok minden olyan törekvést, amely a Szentlélekre hivatkozva próbálja igazolni a Hagymánnyal szakító tanbeli alkalmazkodásokat, az erkölcsi tanítás megfordítását vagy olyan szinodális eljárásokat, amelyek kétségbe vonják azt, amit az Egyház Istentől kapott. Az igazság Lelke ma nem sugallhatja annak ellenkezőjét, amit tegnap sugallt. Nem arra hívja az Egyházat, hogy a világra hallgasson és attól vegye át törekvéseit; ellenkezőleg, arra indítja, hogy tanítsa a világot, megtérítse és megszentelje azt. Az Ő műve nem anarchikus sugallatok felkeltése, nem tanbeli újítások ösztönzése, és nem a rendkívüli karizmatikus jelenségek keresésére épülő lelki élet megalapozása, hanem az, hogy a hit megvilágosítása és a lelki ellenségekkel szembeni oltalom által vezesse a lelkeket, hogy bennük beteljesítse az üdvösség művét, és elvezesse őket az örökkévalóság világosságába.

IX. A római pápa, a püspöki rend és az Egyház hierarchikus alkotmánya

73. Elismerem a római pápában Szent Péter utódát, Jézus Krisztus helytartóját, az egész Egyház legfőbb és egyetemes Pásztorát, annak látható fejét, aki isteni rendelkezés folytán valódi, saját, legfőbb, teljes, közvetlen és egyetemes joghatósággal rendelkezik minden pásztor és minden, az Egyházban megkeresztelt hívő fölött.⁷²

74. Hiszem, hogy ez a hatalom nem a közösségtől kapott megbízatásból származik, hanem közvetlenül magától Krisztustól, aki ezt a tisztséget a hit tanításának megőrzésére, a lelkek megszentelésére és az Egyház kormányzására alapította.⁷³

75. Elismerem, hogy e saját és valódi hatalom folytán a pásztorok és a hívek egyaránt tisztelettel és gyermeki engedelmisséggel tartoznak neki mindabban, ami hivatalának törvényes gyakorlására vonatkozik. Így a római pápával való közösség egységének és ugyanazon hit megvallásának egységének megőrzésével Krisztus Egyháza egyetlen nyáját alkot egyetlen legfőbb Pásztor alatt.⁷⁴

76. Ugyancsak elismerem, hogy a püspökök az apostolok utódai, ezért isteni jog alapján valódi pásztorok, akik Krisztus akarata szerint sajátos, de alárendelt joghatósággal rendelkeznek az Egyházban, amelyet közvetlenül a római pápától kapnak.⁷⁵ Vele egységben és legfőbb tekintélyének alárendelve törvényesen

⁷² II. Lyoni Zsinat (1274); Firenzei Zsinat (1439); *Pastor aeternus* dogmatikus konstitúció az Egyházzól.

⁷³ I. Vatikáni Zsinat (1870), *Pastor aeternus* dogmatikus konstitúció, III. fejezet.

⁷⁴ Ugyanott, I–III. fejezet.

⁷⁵ XII. Piusz, *Mystici corporis* enciklika (1943. június 29.); *Ad sinarum gentem* enciklika (1954. október 7.); *Ad apostolorum principis* enciklika (1958. június 29.).

gyakorolják saját hatalmukat egyházmegyéikben, amint azt a Szentlélek Krisztus által akart hierarchikus rendben megállapította.⁷⁶

77. Elismerem továbbá, hogy a püspökök testülete, fejevel, a római pápával egységben, és soha nem nélküle, rendkívüli és nem állandó alanya lehet az egyetemes Egyház feletti teljes és legfőbb hatalomnak, de ez kizárólag egy egyetemes zsinat aktusában valósulhat meg, egyedül a római pápa kezdeményezésére, rendelkezésére és kizárólagos akaratának keretei között.⁷⁷

78. Következésképpen elutasítom azokat a kollegialista felfogásokat, amelyek a püspöki kollégiumot az Egyház állandó erkölcsi személyévé vagy a legfőbb hatalom második alanyává tennék, elkülönítve Péter utódától. Az Egyház monarchikus alkotmánya isteni és sérthetetlen alapítású, és a világ végéig változatlan marad, mert senki sem határozhatja újra azt a feladatot, amelyet maga Krisztus bízott Péterre Egyházában.⁷⁸

79. Ugyancsak elutasítom a szinodalista felfogásokat, amelyek arra törekszenek, hogy a hierarchikus Egyházat tanácskozó, parlamentáris vagy demokratikus szerkezetté alakítsák, amely a keresztény nép változó véleményeinek vagy a világ nyomásának van alárendelve. A hívek kollektív tudata, a lelkipásztori felmérések, a kulturális érzékenységek és a világ elvárásai nem forrásai a Kinyilatkoztatásnak. A lelkek jogos meghallgatása soha nem válhat az Egyház életének, tanításának és isteni alkotmányának a világ szelleméhez való folyamatos alkalmazkodásává, a nép állítólagos **sensus fidei**-jének értelmezésére hivatkozva.⁷⁹

⁷⁶ I. Vatikáni Zsinat (1870), *Pastor aeternus* dogmatikus konstitúció, III. fejezet.

⁷⁷ I. Vatikáni Zsinat (1870), *Pastor aeternus* dogmatikus konstitúció, I–III. fejezet; XIII. Leó, *Satis cognitum* enciklika (1896. június 29.); XI. Piusz, *Ecclesiam Dei* enciklika (1923. november 12.); XII. Piusz, *Mystici corporis* enciklika (1943. június 29.); beszéd (1945. október 2.).

⁷⁸ VI. Piusz, *Post factum* levél Trier érsekéhez (1782. február 2.), *Les Enseignements pontificaux* (Solesmes), *L'Église*, I. kötet, 19. §; továbbá az I. Vatikáni Zsinat (1870), *Pastor aeternus* dogmatikus konstitúció, I. fejezet, amely kifejezetten tanítja, hogy egyedül Szent Péter a primátus alanya: „Teljesen ellentétes a Szentírás e világos tanításával, amint azt a Katolikus Egyház mindig is értette, azoknak a téves nézete, akik eltorzítják az Egyház Krisztus által alapított kormányzati formáját, és tagadják, hogy Péter egyedül, a többi apostol fölött – akár külön-külön, akár együtt tekintjük őket – Krisztustól valódi és saját joghatósági primátust kapott...” (DS 3054). Korábban pedig ezt mondja: „És egyedül Simonra bízta Jézus feltámadása után a legfőbb pásztori és kormányzói joghatóságot egész nyája fölött...” (DS 3053).

⁷⁹ Szent X. Piusz, *Lamentabili* dekrétum, elítélt 6. tétel, DS 3406.

X. A Tanítóhivatal, a kinyilatkoztatott hitletétemény őrzője

80. Hiszem, hogy a római pápa tévedhetetlenséggel rendelkezik, amikor **ex cathedra** szól, vagyis amikor mint valamennyi keresztény pásztor és tanítója legfőbb apostoli tekintélyének erejénél fogva meghatározza, hogy a hitre vagy az erkölcsre vonatkozó valamely tanítást az egész Egyháznak kötelezően vallania kell.⁸⁰

81. Továbbá vallom, hogy az Egyház Tanítóhivatalának hatalma lényegénél fogva a kinyilatkoztatott hitletétemény megőrzésére, és ezáltal a lelkek üdvösségére irányul. A Szentlélek nem azért ígértetett meg Péter utódainak, hogy új tanításokat nyilvánítsanak ki, hanem hogy az apostoloktól áthagyományozott hitletéteményt szentül megőrizték és hűségesen kifejtették.⁸¹

82. Ezért a jelenlegi Tanítóhivatal lényegileg nem mondhat ellent a korábbi Tanítóhivatalnak. Az élő Tanítóhivatal nem a jelenlegi ígehirdetés, amelyet a múlt ígehirdetésével szembeállítanak, hanem ugyanazon hitigazság folyamatos és megszakítás nélküli hirdetése ugyanazon értelem szerint az évszázadok során. A pápa és a püspökök nem urai a Kinyilatkoztatásnak, hanem annak őrzői, és úgy vannak alárendelve neki, miként a tanítvány mesterének. Sem a hitet nem változtathatják meg, sem az Egyház isteni alkotmányát nem módosíthatják, sem nem nyilváníthatják jónak azt, ami Isten törvényével ellenkezik.⁸²

83. Ezért elutasítok minden evolucionista dogmafelfogást, amely szerint a kinyilatkoztatott igazságok jelentése a történelem folyamán megváltozhatna. Az Egyházban lehetséges a megértés homogén fejlődése, amely a kinyilatkoztatott igazság jelentését egyre világosabban és kifejezettebben ragadja meg, de e jelentés megváltozása soha nem lehetséges. Amit a tanító Egyház élő Tanítóhivatala már tanított, és amit a tanított Egyház hitvallásában hívó módon elfogadott, az nem válhat hamissá; amit a hittel ellenkezőként elítéltek, az nem válhat törvényessé; ami pedig az Egyház isteni alkotmányához tartozik, azt nem lehet a modern világ kategóriáihoz vagy a történeti-kulturális környezethez igazítva átalakítani.⁸³

84. Ezért elutasítom egy olyan új Tanítóhivatal fogalmát, amely a jelen kor tekintélyére hivatkozva olyan tanításokat kívánna kötelezővé tenni, amelyek ellentétesek vagy idegenek az állandó Hagyománytól. Ugyanígy elutasítom a tegnapi

⁸⁰ I. Vatikáni Zsinat (1870), *Pastor aeternus* dogmatikus konstitúció, IV. fejezet; Szent X. Piusz, *Sacrorum antistitum* motu proprio (1910. szeptember 1.); XII. Piusz, *Humani generis* enciklika (1950. augusztus 12.).

⁸¹ I. Vatikáni Zsinat (1870), *Pastor aeternus* dogmatikus konstitúció, IV. fejezet.

⁸² I. Vatikáni Zsinat (1870), *Dei Filius* dogmatikus konstitúció, IV. fejezet, DS 3020, valamint 3. kánon, DS 3043.

⁸³ Lásd az előző lábjegyzet hivatkozásait; IX. Piusz, a Syllabus elítélt 5. tétele, DS 2905; Szent X. Piusz, *Lamentabili* dekrétum, elítélt 58. és 59. tételek, DS 3458 és 3459.

és a mai Tanítóhivatal mesterséges szembeállítását, mintha Krisztus Jegyesének egyetlen élő Tanítóhivatala kizárólag a jelenlegi volna, és az Egyház a jobb alkalmazkodás ürügyén lemondhatna arról, amit az apostolok kora óta mindig tanított, hitt és elítélt.

85. Vallom, hogy – miközben a teológusokat nyitott vagy vitatott tanbeli kérdésekben megilleti a kutatás és a véleménynyilvánítás törvényes szabadsága – az Egyház Tanítóhivatalának joga és kötelessége felügyeletet gyakorolni, és szükség esetén cenzúrát alkalmazni a kiadványokkal szemben, hogy megakadályozza azoknak a hívek hitét veszélyeztető hatását. Ezért elutasítom azt a vádat, amely szerint a szent Egyház szeretet nélkül járt volna el, amikor az eretnekségeket anatémával sújtotta és az eretnekeket kiközösítette.⁸⁴

86. Elutasítom továbbá azt az állandó párbeszédet, amelyet az utolsó zsinat szellemében vezettek be, s amely által a hierarchia lemond a valódi Tanítóhivatal gyakorlásáról, és olykor a hívő nép „hitérzékéből” (*sensus fidei*), máskor a hamis vallások követőivel, sőt a hitetlenekkel folytatott egyenrangú párbeszédéből kíván ihletet meríteni.

87. Végül elutasítom azt a szubjektivista teológiai pluralizmust, amely a Tanítóhivatal e feladatáról való lemondásból fakad. Vallom, hogy az Egyház nem állandó keresésben lévő gyűlés, hanem az Istentől kinyilatkoztatott és az apostoloktól továbbadott igazság őrzője; hiteles Tanítóhivatala pedig a hit és erkölcs dolgaiban az igazság közvetlen és egyetemes szabálya, amely biztosítja a kinyilatkoztatott hitletétemény megszakítás nélküli továbbadását az évszázadok folyamán.

XI. Az erkölcsi rend és Isten törvénye

88. Vallom, hogy létezik egy valódi erkölcsi rend, amely Isten örök bölcsességében gyökerezik. Az emberi cselekedetek jók vagy rosszak aszerint, hogy megfelelnek-e az isteni törvénynek vagy ellenkeznek vele, amely szent és változhatatlan. Sem az egyéni vélemények, sem a társadalmi egyetértés, sem a szubjektív szándékok, sem a történelmi körülmények nem változtathatják meg a keresztény erkölcs ezen alapelveinek sérthetetlen értékét.⁸⁵

89. Abból a mérhetetlen jósból, amellyel Isten az embert a természetfölötti rendbe emelte, következik, hogy az embernek egyetlen végső célja van, amely

⁸⁴ XII. Piusz, *Humani generis* enciklika (1950. augusztus 12.).

⁸⁵ XIII. Leó, *Rerum novarum* (1891. május 15.), *Libertas* (1888. június 20.) és *Sapientiae christianae* (1890. január 10.) enciklikák; XI. Piusz, *Quadragesimo anno* (1931. május 15.) és *Casti connubii* (1930. december 31.) enciklikák; XII. Piusz, *Summi Pontificatus* (1939. október 20.), *Humani generis* (1950. augusztus 12.) és *Sacra virginitas* (1954. március 25.) enciklikák.

természetfölötti jellegű, és amelyre Isten terve szerint – még a bűnbeesés után is – irányul. Ez a természetfölötti végcél magába foglalja, fölemeli és tökéletesíti az ember természetes rendjének célját.⁸⁶

90. Az Isten által az emberi természetbe írt természetes törvény a helyes értelem által megismerhető, és minden embert kötelez. A pozitív kinyilatkoztatott törvény, mivel természetfölötti rendű, megerősíti, fölemeli és világosabbá teszi a természetes törvényt, miközben túl is halad rajta. Ezért nincs ellentét az evangéliumi törvény és a természetes törvény között; sőt ugyanaz a kegyelem ad erőt az embernek ahhoz, hogy mindkettő követelményeihez természetfölötti módon hű maradjon, és így élvezhesse Isten gyermekeinek azt a szabadságát, amelyben a bűn hatalmától megszabadulva végső célja felé haladhat.⁸⁷

91. Ezért elutasítom a szituációs etikát, amely szerint a konkrét körülmények jóvá tehetnének önmagukban rossz cselekedeteket. Különösen vallom, hogy semmilyen körülmény nem igazolhatja a fogamzásgátlást, az abortuszt vagy az eutanáziát. Elutasítok minden olyan tanítást, amely szerint valamely, Isten parancsaival objektíve ellenkező cselekvési mód bizonyos személyek számára az adott pillanatban éppen az Isten által kívánt nagylelkű válasz lehetne. Isten soha nem parancsol bűnt, és soha nem kíván lehetetlent; soha nem áldja meg az erkölcsi rendetlenséget, és nem igazolja azt, ami saját törvényének ellentmond. Aki azonban tőle telhetően megteszi kötelességét, attól soha nem tagadja meg a kegyelmet parancsainak megtartására.⁸⁸

92. Vallom, hogy a házasságtörő kapcsolatok, a természettel ellenkező együttélések és minden olyan nyilvános életállapot, amely ellenkezik az isteni törvénnyel, nem mutatható be mint tökéletlen jó, Isten ajándéka, pozitív lépés vagy olyan valóság, amely önmagában megáldható. Az ilyen félrevezető bemutatás súlyosan eltorzítja a keresztény erkölcs alapelveit, és árt a házasság szent intézményének, valamint a családok javának.⁸⁹

93. Ezért a hittel és az Egyház állandó fegyelmével ellenkezőnek tartom azt az állítást, hogy a szentségekhez, különösen a Legszentebb Eucharisztia vételéhez bocsáthatók

⁸⁶ Lásd a 11. és 31. lábjegyzet hivatkozásait; XIII. Leó, *Immortale Dei* enciklika (1885. november 1.).

⁸⁷ IX. Piusz, *Maxima quidem* allocúció (1862. június 9.); XIII. Leó, *Immortale Dei* enciklika (1885. november 1.); XI. Piusz, *Divini illius Magistri* enciklika (1929. december 31.; lásd a 32. lábjegyzetben idézett részletet); XII. Piusz, *Summi Pontificatus* enciklika (1939. október 20., AAS, XXXI. köt., 423. o.), ahol ezt írja: „Maga a természetes törvény is, amelynek alapja a mindenható Teremtő és mindenek Atyja, a legfőbb és abszolút Törvényhozó, az emberi cselekedetek legbölcsebb és legigazságosabb Bírója” (DS 3781).

⁸⁸ IX. Piusz, a Syllabus elítélt 56. és 59. tétele, DS 2956 és 2959; XII. Piusz, *Humani generis* enciklika (1950. augusztus 12.), DS 3892–3893: „Az igazság és annak filozófiai kifejezése nem változhat napról napra, különösen nem akkor, amikor az emberi értelem önmaguktól nyilvánvaló alapelveiről vagy olyan tételről van szó, amelyeket az évszázadok bölcsessége és az isteni kinyilatkoztatás egyaránt alátámaszt.”

⁸⁹ XI. Piusz, *Casti connubii* enciklika (1930. december 31.)

azok, akik nyilvánosan kitartanak ilyen állapotokban anélkül, hogy szakítanának rendezetlen élethelyzetükkel. Az igazi irgalom megtérésre hívja a bűnöst; nem erősíti meg a bűnt a lelkipásztori kísérés vagy az egyedi helyzetek mérlegelésének ürügyén.

94. Ugyancsak elutasítom a modern különválasztást a tanítás és a lelkipásztori gyakorlat között. Az a lelkipásztori gyakorlat, amely ellentmond a tanításnak, nem lelkipásztori: tévútra vezeti a lelkeket. A szeretet nem abban áll, hogy a szenvedés elkerülése érdekében elhallgatjuk az igazságot, hanem abban, hogy jóindulattal mondjuk ki az igazságot, hogy elvezessük az embereket az üdvösségre. Az Egyház orvossága csak úgy gyógyíthat, ha nevéen nevezi a rosszat, bűnbánatra hív, és felkínálja a kegyelem gyógyszereit.⁹⁰

95. Végül vallom, hogy Isten nemcsak az erkölcsi rend szerzője és végső célja, hanem őrzője, bírója és a jó és rossz legfőbb megjutalmazója is. Az isteni ítéletről való megfeledezés hamis, érzelgős és erőtlén irgalmat szül, amely senkit sem üdvözít, mert senkit sem térít meg.

XII. Krisztus társadalmi királysága és a keresztény civilizáció

96. Vallom, hogy a Legszentebb Szentháromságot nemcsak az egyes embereknek, hanem a családoknak, az intézményeknek és a polgári társadalmaknak is el kell ismerniük és imádniuk kell. Semmiféle emberi hatalom nem független Istentől, mert minden hatalom Tőle származik, és az örök törvény szerint kell gyakorolni.⁹¹

⁹⁰ Szent X. Piusz a *Notre charge apostolique* apostoli levélben (1910. augusztus 25., AAS, II. köt., 619. o.) ezt írja: „A katolikus tanítás szerint azonban a szeretet elsődleges kötelessége nem a hamis eszmék eltérése, bármily őszinték legyenek is, és nem az elméleti vagy gyakorlati közömbösség azokkal a tévedésekkel és bűnökkel szemben, amelyekbe testvéreink merültek, hanem a buzgóság értelmi és erkölcsi felemelkedésükért, valamint anyagi jólétükért.” Ugyanennek a műnek a 639. oldalán ezt mondja: „Valóban, Jézus mérhetetlen, végtelen szeretettel szeretett bennünket, és azért jött a földre, hogy szenvedjen és meghaljon, hogy köréje gyűlve igazságban és szeretetben, ugyanazon testvéri szeretettől indítva, minden ember békében és boldogságban éljen. Ám e földi és örök boldogság elérésének feltételéül legfőbb tekintélyével megszabta, hogy nyájához tartozzunk, tanítását elfogadjuk, az erényt gyakoroljuk, valamint Péter és utódai tanítását és vezetését elfogadjuk. Továbbá, jóllehet Jézus jóságos volt a bűnösökhöz és az eltévelyedettekhez, hamis nézeteiket nem hagyta jóvá, bármilyen őszintének is tűntek.”

⁹¹ XIII. Leó, *Immortale Dei* enciklika (1885. november 1., ASS, XVIII. köt., 163–164. o.): „Mivel tehát senki sem hanyagolhatja el az Istent megillető szolgálatot, és minden ember legfőbb kötelessége, hogy ragaszkodjék a valláshoz tanításában és gyakorlatában – nem ahhoz, amely neki tetszik, hanem ahhoz, amelyet Isten parancsol, és amelyről biztos és világos jelek mutatják, hogy az egyedül igaz vallás –, ezért közösségi bűn úgy cselekedni, mintha Isten nem létezne. Ugyanígy bűn, ha az állam nem

97. Vallom, hogy a polgári társadalmaknak – ugyanúgy, mint az egyes személyeknek – kötelességük elismerni és tisztelni ezt az egyetlen igaz Istent, aki Jézus Krisztus, a megtestesült Ige, a Legszentebb Szentháromság második Személye, és megadni Neki azt az imádást, amely Őt megilleti az általa kinyilatkoztatott és alapított egyetlen igaz vallásban.⁹²

98. Vallom, hogy e társadalmak kormányzóinak a közjót úgy kell előmozdítaniuk, hogy alkalmazkodnak Isten kettős törvényéhez: a természetes és a kinyilatkoztatott törvényhez. A szabadság helyes használata nem abban áll, hogy szabad utat engedünk a bűnös kívánság minden szeszélyének, hanem abban, hogy e világ javait az örök üdvösség szem előtt tartásával a lehető legjobban használjuk fel.⁹³

99. Ezért elutasítom a modern laicizmust, amely úgy akarja megszervezni a társadalmat, mintha Isten nem létezne. Istennek mint legfőbb Úrnak nyilvános el nem ismerése nem semlegesség, hanem társadalmi igazságtalanság a Teremtővel szemben, és a népek körében uralkodó rendetlenség egyik mély oka. Az a társadalom ugyanis, amely megtagadja Istentől a neki járó tiszteletet, fokozatosan lerombolja saját igazságosságának alapjait: elszakítja az emberi törvényt örök forrásától, és a bukott ember változó akaratának szolgáltatja ki a népeket.⁹⁴

100. Vallom, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus, mivel Ő a megtestesült Ige, és mert Vérével megváltotta az embereket, nemcsak az egyes személyek, hanem a családok, az intézmények, a népek és a nemzetek Királya is. Minden hatalom megadatott neki mennyben és földön: uralma nem korlátozódik a lelkiismeret belső fórumára vagy a magánélet szférájára, hanem ki kell terjednie a külső fórumra, a törvényekre, az erkölcsökre, a nevelésre, a kultúrára és a közéletre is. Az Ő országa örök és egyetemes: az igazság és az élet országa, a szentség és a kegyelem országa, az igazságosság, a szeretet és a béke országa.⁹⁵

gondoskodik a vallásról, mintha az kívül esne feladatkörén vagy semmi gyakorlati haszna nem volna; vagy ha a különféle vallások közül azt választja, amely leginkább megfelel az emberek ízlésének.”

⁹² Lásd XIII. Leó előző lábjegyzetben idézett tanítását, valamint XI. Piusz, *Quas primas* enciklika (1925. december 11.).

⁹³ IX. Piusz, *Quanta cura* enciklika (1864. december 8.), a Syllabus elítélt 77–80. tétéleivel, DS 2977–2980; XIII. Leó, *Libertas* enciklika (1888. június 20.).

⁹⁴ Lásd az előző lábjegyzet hivatkozásait, valamint a 3. pont lábjegyzeteiben megadott hivatkozásokat.

⁹⁵ Szent X. Piusz, *Singulari quadam* enciklika (1912. szeptember 24., AAS, IV. köt., 658. o.): „Ezért mindenekelőtt kijelentjük, hogy minden katolikusként szent és sérthetetlen kötelessége, mind magán-, mind közéletben, engedelmeskedni, szilárdan ragaszkodni és félelem nélkül megvallani a keresztény igazság azon alapelveit, amelyeket a Katolikus Egyház tanítóhivatala hirdetett. Különösen azokra az alapelvekre gondolunk, amelyeket Elődünk oly bölcsen lefektetett a *Rerum novarum* enciklikában. [...] Ezek alapvető elvek: bármit is tesz a keresztény, még az időbeli javak területén sem hagyhatja figyelmen kívül a természetfölötti jót. Ellenkezőleg, a keresztény bölcsélet elvei szerint minden dolgot a végső célra, vagyis a Legfőbb Jóra kell irányítani. Minden cselekedete, amennyiben erkölcsileg jó vagy rossz – vagyis összhangban áll-e a természetes és isteni törvénnyel vagy sem –, az Egyház ítélete és bírói hatalma alá tartozik.”

101. Vallom, hogy a polgári társadalom, jóllehet saját rendjében tökéletes közösség, nem rendelkezik mindazokkal az eszközökkel, amelyek az embert valódi tökéletességére vezethetik, mert ez a bukott emberi természet számára a gyógyító és felemelő kegyelem segítsége nélkül elérhetetlen marad.⁹⁶

102. Ezért vallom, hogy a társadalom vezetőinek alá kell vetniük magukat az Egyház üdvös befolyásának, amely Tanítóhivatala által megvilágosítja az értelmet, a szentségek kegyelme által meggyógyítja és megerősíti az akaratot, és az embert valódi természetfölötti rendeltetése felé vezeti, amelynek őrzője. A társadalom java ezért megköveteli, hogy az állam vezetői elismerjék jogukat és kötelességüket a szent Egyház támogatására és oltalmazására, ugyanakkor törvényeikkel fellépjenek mindazzal szemben, ami akadályozná annak szükséges befolyását, amely az egyetlen igaz vallás befolyása.⁹⁷

103. Ezért elutasítom a politikai és vallási liberalizmust: nemcsak azt a formáját, amely a tévedésnek ugyanazokat a jogokat tulajdonítja, mint az igazságnak, és a hamis vallások nyilvános, hivatalos elismerését azonos szintre helyezi az igaz vallással; hanem azt is, amely az emberi méltóságra és a hamis vallásszabadságra hivatkozva minden embernek jogot tulajdonít arra, hogy lelkiismerete szerint nyilvánosan cselekedjék a polgári hatalom akadályozása nélkül, még akkor is, ha lelkiismerete téves, és a közjával vagy az igaz vallással ellenkezik.⁹⁸

104. Elismerem, hogy a tévedés bizonyos esetekben eltűrhető nagyobb rossz elkerülése vagy a polgári béke nagyobb javának megőrzése érdekében, de vallom, hogy önmagában nincs erkölcsi joga arra, hogy az igazsággal azonos módon védelmezzék vagy támogassák, sem arra, hogy a hamis lelkiismereti szabadság nevében soha ne lehessen korlátozni.⁹⁹

105. Ugyancsak vallom, hogy bár az ember ontológiai méltósággal rendelkezik, amely az anyagi létezők fölé emeli, az a méltóság, amelyet tiszteletben kell tartani, nem közömbös az általa vallott igazsággal vagy tévedéssel, sem az általa véghezvitt jóval vagy rosszal szemben: aki tévedést vall vagy rosszat cselekszik, elveszíti erkölcsi méltóságát. Ezért a törvényes hatalom semmiképpen sem sérti az emberi méltóságot,

⁹⁶ Szent X. Piusz, *Singulari quadam* enciklika (1912. szeptember 24.); továbbá a *Notre charge apostolique* apostoli levélben (1910. augusztus 25., AAS, II. köt., 612. o.) ezt írja: „A társadalom nem épülhet fel, hacsak az Egyház nem rakja le alapjait és nem felügyeli annak építését.”

⁹⁷ IX. Piusz, *Quanta cura* enciklika (1864. december 8.); Szent X. Piusz, *Vehementer nos* enciklika (1906. február 11.).

⁹⁸ Lásd a 3. ponthoz tartozó lábjegyzetek hivatkozásait, különösen IX. Piusz *Quanta cura* és XIII. Leó *Immortale Dei* enciklikáit.

⁹⁹ XIII. Leó, *Libertas* enciklika (1888. június 20.).

mikor az igazságosság követelményeinek megfelelően arányos büntetésekkel sújtja a bűncselekményeket, hogy megvédje a közjót a súlyos rendetlenségektől.¹⁰⁰

106. Elutasítom továbbá a perszonalizmusnak azt a modern formáját, amely az Egyház feladatává tenné az emberi személy méltóságának védelmét és az emberiség állítólagos közös méltóságára épülő egyetemes testvériség megteremtését, anélkül hogy különbséget tenne egyrészt a keresztény valódi méltósága között – aki a bűntől elszakadva a Katolikus Egyházban az evangéliumi erkölcs szerint él –, másrészt pedig azok hamis méltósága között, akik tévedésben és bűnben élve visszautasítják az üdvösség útját.¹⁰¹

107. Elutasítom az ebből fakadó meghamisítást is, amely arra törekszik, hogy az Egyházat – ha nem is a világ szolgájává –, legalább a világ munkatársává tegye saját eszményének megvalósításában: egy tisztán földi és időleges béke létrehozásában, amely az emberiség naturalista tökéletesítésére épül, természetfölötti távlat nélkül. Ez az eszmény előmozdítja az ember függetlenségét Istennel, az Ő törvényével, az igazsággal és a jóval szemben; magában foglalja Krisztus társadalmi királyságának és a keresztény államrendnek megvetését, és végső soron az ateizmushoz, valamint Isten emberrel való felcseréléséhez vezet.¹⁰²

108. Ugyancsak elutasítom azt a modern előítéletet, amely a keresztény civilizációt elnyomónak, sötétséget terjesztőnek vagy az emberi méltóság ellenségének tünteti fel. A keresztény rend távolról sem pusztítja el azt, ami a különböző kultúrákban jó, hanem magába fogadja és megtisztítja azt. Így a kinyilatkoztatott tanításból, valamint a katolikus teológia – különösen az Egyház közös doktora, **Aquinói Szent Tamás** – ragyogásából, a Tanítóhivatal örökösége alatt valóban egyetemes érvényű keresztény kultúra jött létre, amely magába olvasztotta a görög és latin műveltség legnemesebb elemeit. Az Evangélium hiteles gyümölcsként hozzájárult a népek neveléséhez, valamint hitben és keresztény erényekben való növekedésükhöz. Jóllehet sohasem volt tökéletes – hiszen az emberek mindig bűnösök maradnak –, a történelemben mégis ez jelentette a keresztény társadalmi rend legmagasabb fokú megvalósulását.¹⁰³

109. Ezzel szemben Krisztus társadalmi királyságának modern elutasítása a civilizáció visszafejlődését eredményezte az intézmények elvilágiasítása, a házasság felbomlása, a tekintély lerombolása, az Isten nélküli nevelés, a szenvedélyek

¹⁰⁰ IX. Piusz, *Maxima quidem* allocúció (1862. június 9.): „Nem haboznak a valódi és törvényes jog helyébe a természetes erők hamis és állítólagos jogait állítani, és az erkölcsi rendet az anyagi dolgok rendjének alárendelni.” Továbbá IX. Piusz, *Quanta cura* enciklika (1864. december 8.); XII. Piusz, beszéd (1952. szeptember 13., AAS, XLIV. köt., 779–789. o.); beszéd (1954. szeptember 30., AAS, XLVI. köt., 587–598. o.).

¹⁰¹ Szent X. Piusz, *Notre charge apostolique* apostoli levél (1910. augusztus 25.); XI. Piusz, *Mortalium animos* enciklika (1928. január 6.).

¹⁰² Szent X. Piusz, *Pascendi* enciklika (1907. szeptember 8.); *Notre charge apostolique* apostoli levél (1910. augusztus 25.).

¹⁰³ XIII. Leó, *Immortale Dei* (1885. november 1.) és *Sapientiae christianae* (1890. január 10.) enciklikák.

zsarnoksága és az egykor katolikus nemzetekben az áldozatos lelkiület fokozatos eltűnése által. E nyilvános hitehagyással szemben valljuk, hogy **mindent Krisztusban kell helyreállítani**, mert egyedül Ő szent, és Misztikus Teste által egyedül Ő szenteli meg a lelkeket és a népeket.¹⁰⁴

XIII. Az Újszövetség szentségei

110. Hiszem, hogy az Újszövetségnek hét, a szó szoros értelmében vett szentsége van, amelyeket a mi Urunk Jézus Krisztus alapított azért, hogy hatékonyan közöljék azt a kegyelmet, amelyet jelentenek: a keresztség, a bérmlás, az Eucharisztia, a bűnbánat, az utolsó kenet, az egyházi rend és a házasság.¹⁰⁵

111. Vallom, hogy a szentségeket érvényesen kell kiszolgáltatni az előírt anyaggal, formával és szándékkal, a katolikus hitet világosan kifejező liturgikus szertartások megtartásával; továbbá, hogy azokat a szükséges lelki felkészültséggel kell felvenni.¹⁰⁶

112. Hiszem, hogy a keresztség az Egyház kapuja, és az üdvösséghez szükséges. Rendes módon senki sem üdvözülhet annak felvétele nélkül; e szentség által az ember megtisztul az áteredő bűntől, Krisztusba oltatik, eltörölhetetlen keresztény jegyet kap, és az Egyház tagjává válik.¹⁰⁷ Ezért elutasítom annak gyakorlatát, hogy súlyos ok nélkül késleltessék azoknak a gyermekeknek a megkeresztelését, akik még nem jutottak el értelmük használatára.¹⁰⁸ Az a személy azonban, aki az értelem használatának elérése után, önhibáján kívül nem juthat hozzá e szentséghez, rendkívüli módon üdvözülhet a vágykereszttség (*Baptismus Flamini*) által, vagyis a természetfölötti hit és a tökéletes szeretet olyan aktusa révén, amely az Egyház felé irányítja őt.¹⁰⁹

113. Vallom, hogy a bérmlás a Szentlélek ajándéka által megerősíti a megkereszteltet, hogy bátran megvallja a hitet, ellenálljon az üdvösség ellenségeinek, és Krisztus tanújaként éljen. A jelenlegi zűrzavar idején ez a természetfölötti erő különösen szükséges, mert senki sem őrizheti meg a hitet küzdelem nélkül.¹¹⁰

¹⁰⁴ Szent X. Piusz, *E supremi apostolatus* enciklika (1903. október 4.); XI. Piusz, *Quas primas* enciklika (1925. december 11.).

¹⁰⁵ Firenzei Zsinat, *Exsultate Deo* bulla (1439. november 22.), DS 1310–1327; Tridenti Zsinat, VII. ülés (1547. március 7.), DS 1600–1613.

¹⁰⁶ Firenzei Zsinat, *Exsultate Deo* bulla (1439. november 22.), DS 1312; Tridenti Zsinat, VII. ülés (1547. március 7.), DS 1611 és DS 1613.

¹⁰⁷ Firenzei Zsinat, *Exsultate Deo* bulla (1439. november 22.), DS 1316; Tridenti Zsinat, VII. ülés (1547. március 7.), DS 1614–1627.

¹⁰⁸ Tridenti Zsinat, VII. ülés (1547. március 7.), DS 1625.

¹⁰⁹ Lásd a 63. lábjegyzet hivatkozásait.

¹¹⁰ Tridenti Zsinat, VII. ülés (1547. március 7.), DS 1628–1630.

114. Vallom, hogy a bűnbánat szentsége eltörli a keresztség után elkövetett bűnöket a bűnbánó cselekedetei által, amelyek a bánat, a bűnvallomás és az elégtétel. Határozottan elutasítok minden olyan lelkipásztori megközelítést, amely meggyengíti a bűn tudatát, kisebbíti a szentségi gyónás szükségességét, vagy az elégtételt pusztán önmagunk vagy mások iránti jóvátételi cselekedetté fokozza le, anélkül hogy figyelembe venné az Istennel szemben elkövetett sértést.¹¹¹

115. Vallom, hogy az utolsó kenet enyhíti és megerősíti a betegeket, adott esetben eltörli bűneiket, hathatósan hozzájárul a bűnökért járó ideigtartó büntetés eltörléséhez, és felkészíti a keresztesny lelket arra, hogy megjelenjék Isten előtt.¹¹²

116. Vallom, hogy a házasság egy férfi és egy nő állandó és felbonthatatlan szövetsége, amelyet Krisztus a megkereszteltek között a szentség méltóságára emelt. Ezt az Istentől, a természet rendjének alkotójától származó köteleket kettős célra rendelte: egyrészt a gyermekek nemzésére és nevelésére, amely a házasság elsődleges és legfőbb célja; másrészt a házastársak kölcsönös segítségére és a bűnös kívánság orvoslására, amelyek másodlagos céljai: valódi és lényeges célok, de természetüknél fogva az elsődleges célnak alárendelve.¹¹³

117. Ezért elutasítok minden olyan tanítást, amely a házassággal ellentétes együttéléseket annak valódi, bár tökéletlen részesedéseinek tekinti; vagy amely a házasságot kizárólag a házastársak szeretetével kívánja meghatározni, és ezzel lerombolja a házasság céljainak rendjét, megnyitva az utat a válás, a gyermekvállalás elutasítása és ezáltal a természetes törvénnyel ellenkező fogamzástátlás előtt.¹¹⁴

118. Vallom, hogy az egyházi rend szentsége eltörölhetetlen papi karaktert nyom annak lelkébe, aki felveszi, amely Krisztushoz, a Főpaphoz hasonítja őt, és hogy ezt a szentséget nő semmilyen fokozatban nem veheti fel. A pap ezáltal hatalmat kap arra, hogy az élőkért és a holtakért felajánlja az üdvösséget szerző áldozatot, megbocsássa a bűnöket, és megszentelje a híveket. Ezért elutasítok minden összemosást Krisztus szolgáinak tulajdonképpen papsága és a hívek úgynevezett közös papsága között, amelyet csak átvitt értelemben nevezünk papságnak. A hívek lelkileg a pappal és a pap által ajánlják fel önmagukat; de egyedül az érvényesen felszentelt pap jeleníti meg

¹¹¹ Firenzei Zsinat, *Exsultate Deo* bulla (1439. november 22.), DS 1323–1325; Tridenti Zsinat, XIV. ülés (1551. november 25.), *Decretum de sacramento Paenitentiae*, DS 1667–1693 és DS 1701–1715.

¹¹² Firenzei Zsinat, *Exsultate Deo* bulla (1439. november 22.), DS 1324–1325; Tridenti Zsinat, XIV. ülés (1551. november 25.), *Decretum de sacramento Extremae Unctionis*, DS 1694–1700 és DS 1716–1719.

¹¹³ Firenzei Zsinat, *Exsultate Deo* bulla (1439. november 22.), DS 1327; Tridenti Zsinat, XXIV. ülés (1563. november 11.), *Tanítás a házasság szentségéről*, DS 1797–1812.

¹¹⁴ XIII. Leó, *Arcanum divinae* enciklika (1880. február 10.); XI. Piusz, *Casti connubii* enciklika (1930. december 31.).

és ajánlja fel szentségi módon az Áldozatot **Krisztus személyében (*in persona Christi*)**.¹¹⁵

XIV. A szentmiseáldozat, a Legszentebb Eucharisztia és a katolikus liturgia¹¹⁶

119. Vallom, hogy a szentmise a szó tulajdonképpeni értelmében valóságos Áldozat. Nem csupán az utolsó vacsora vagy a szenvedés emlékezete; az érvényesen felszentelt pap által bemutatva szentségi módon megjeleníti a Kálvária egyetlen Áldozatát, és vérontás nélkül megújítja azt, anélkül azonban, hogy megsokszorozná. Az Áldozat ugyanaz, a főpap ugyanaz; csak a felajánlás módja különbözik.

120. A szentmisében a mi Urunk Jézus Krisztus saját szolgájának szolgálata által önmagát ajánlja fel Atyjának mint imádó, hálaadó, engesztelő és könyörgő Áldozatot. Az Egyház, amikor egyesül Krisztusnak ezzel a cselekedetével – amely azonos a miséző pap cselekményével –, megadja Istennek a tökéletes imádást, amely Őt megilleti, és a keresztáldozat érdemeit az élők és a holtak lelkére alkalmazza.

121. Hiszem, hogy a pap által érvényesen kimondott átváltoztatási szavak által a kenyér és a bor egész lényege Krisztus Testévé és Vérévé változik át, miközben érzékelhető járulékaik változatlanok maradnak. Ezt a csodálatos átváltozást joggal nevezi az Egyház **átlényegülésnek (*transsubstantiatio*)**.

122. Hiszem, hogy a Legszentebb Eucharisztia az Egyház életének középpontja, és hogy valóságosan, igazán és lényegileg tartalmazza a mi Urunk Jézus Krisztus Testét, Vérét, Lelkét és Istenségét. Imádom az Oltáriszentséget, és elutasítok minden olyan tanítást vagy gyakorlatot, amely meggyengíti a valóságos jelenlétbe vetett hitet, csökkenti az Eucharisziát megillető tiszteletet, közönségessé teszi a szentáldozást vagy megváltoztatja a szentély szent jellegét.

123. Mivel a liturgia a hit kiváltságos kifejeződése, egyúttal állandó iskola is, amelyben a keresztény lélek formálódik. Tájékozása, csendje, gesztusai, kánonja, szent nyelve, imádó lelkülete és istenközpontú szerkezete által táplálja a hitet és mély hatást gyakorol a lelkekre. Általa a népek megtanulnak Isten szerint gondolkodni, az

¹¹⁵ Firenzei Zsinat, *Exsultate Deo* bulla (1439. november 22.), DS 1326; Tridenti Zsinat, XXIII. ülés (1563. július 15.), *Tanítás az egyházi rend szentségéről*, DS 1763–1778; XII. Piusz, *Sacramentum ordinis* apostoli konstitúció (1947. november 30.).

¹¹⁶ Tridenti Zsinat, XIII. ülés (1551. október 11.), *Decretum de Sanctissima Eucharistia*, DS 1635–1661; XXI. ülés (1562. július 16.), *Tanítás a két szín alatti áldozásról*, DS 1725–1734; XXII. ülés (1562. szeptember 17.), *Tanítás a szentmise legszentebb áldozatáról*, DS 1738–1759; XII. Piusz, *Mediator Dei* enciklika (1947. november 20.) és *Magnificate Dominum mecum* beszéd (1954. november 2.).

örökkévalóság szerint ítélni, szeretni a szent dolgokat, megvetni a mulandókat, és egész életüket Krisztus Áldozatának rendelni alá. A liturgia formálja az erkölcsöket, ihleti a művészetet, az intézményeket, az ünnepeket és a keresztény nép szokásait is. Ezért, amikor az istentisztelet hétköznapivá, üressé, kétértelművé, profánná vagy emberközpontúvá válik, magának a hitnek a megértését gyengíti meg.

124. Vallom, hogy a hagyományos római szentmise, amelyet a **Novus Ordo Missae** reformja előtti rítus szerint mutatnak be, páratlan világossággal fejezi ki a katolikus tanítást az Áldozatról, a papságról és a valóságos jelenlétről. Fájdalommal állapítom meg azonban, hogy a kortárs liturgikus reformok jelentős mértékben eltávolodtak a hagyományos liturgiától, mind egészükben, mind részleteikben; ezáltal elhomályosították a szentmise áldozati és engesztelő jellegét, elősegítették az istentisztelet demokratikus szemléletét, a katolikus liturgikus kifejezőmódot közelebb vitték a protestáns felfogásokhoz, és így nagymértékben hozzájárultak a szent iránti érzék elvesztéséhez, a keresztény lelkület megrontásához, a papi és szerzetesi hivatások hanyatlásához, valamint a hit általános meggyengüléséhez.¹¹⁷

125. Ezért elutasítok minden olyan liturgikus reformot vagy gyakorlatot, amely mulasztás, tanbeli kétértelműség vagy gyakorlati irányultság révén az eretnekséget támogatja, meggyengíti a hitet, eltávolodik a Tridenti Zsinat által meghatározott katolikus misetánítástól, vagy elfordítja a híveket az Istent megillető imádástól. Az Egyház nyilvános istentiszteletének minden kétértelműség nélkül kell kifejeznie a katolikus hitet.

126. Végül bizonyos vagyok abban, hogy a népek katolikus megújulása szükségképpen magában foglalja az isteni istentisztelet helyreállítását az örök hagyományos liturgia által. Ahol a szentmisét Krisztus valódi Áldozataként mutatják be, ott újjászületik a hit, a jámborság, a kegyelmi élet, a keresztény családok, a hivatások és az örök javak utáni vágy.

XV. A keresztény élet, az életszentség és a szeretet tökéletessége

127. Hiszem, hogy az ember legfőbb hivatása az életszentség. Az ember, akit Isten teremtett, Krisztus megváltott, és a Szentlélek megszentel, arra hivatott, hogy Isten akaratahoz való egyre teljesebb hasonulás által részesedjék magának Istennek az életében, hogy végül a dicsőségben tökéletes és végleges egységre jusson Vele.¹¹⁸

¹¹⁷ Lásd az Új Miserend rövid kritikai tanulmányát (*Short Critical Study of the New Order of Mass*), amelyet 1969. szeptember 3-án Ottaviani és Bacci bíborosok nyújtottak át VI. Pál pápának.

¹¹⁸ Lásd a 11., 30. és 31. lábjegyzetben megadott hivatkozásokat.

128. Hiszem, hogy a megszentelő kegyelem az embert az Atya fogadott gyermekévé, Jézus Krisztus tagjává, a Szentlélek templomává és az örök élet örökösévé teszi. Kedvessé teszi a lelket Isten előtt, a teremtett módon való részesedést közli vele az isteni természetben, képessé teszi természetfölötti cselekedetek végzésére, és a boldogító színelátásra rendeli. A hit, a remény és a szeretet isteni erényei közvetlenül Istenhez kapcsolják a lelket; a belénk öntött erkölcsi erények az isteni törvényhez igazítják életét; a Szentlélek ajándékai pedig alkalmassá teszik arra, hogy készséges engedelmességgel fogadja sugallatait, és az erényeket végső tökéletességre emeljék.¹¹⁹

129. Hiszem, hogy a keresztény élet lényeges és semmiképpen sem elhanyagolható mértékben lelki harcot jelent. A bűnbeesés óta az ember ki van téve a világ, a test és az ördög kísértéseinek. A kegyelem nem szünteti meg ezt a harcot, hanem megadja a szükséges erőt ahhoz, hogy azt győzelmesen megvívjuk.¹²⁰

130. Hiszem, hogy az életszentség útja Jézus Krisztus követése, parancsainak megtartása, az imádság, a szentségek, a bűnbánat, az önmegtagadás, az életállapot kötelességeihez való hűség és a kereszt szeretete által vezet. A tanítvány nem nagyobb Mesterénél: ha be akar lépni a dicsőségbe, a megfeszített Krisztus nyomdokain kell járnia.¹²¹

131. Ezért elutasítom a kereszt nélküli hamis kereszténységet, amely megtérés nélküli földi békét, bűnbánat nélküli irgalmat, Isten atyaságától független testvériséget és hősiesség nélküli életszentséget ígér. Az Egyház soha nem avatta szentté a közepszerűséget, a világhoz való alkalmazkodást vagy a pusztán természetes jóakaratot; hívei követésére mindig olyan szenteket állított példaként, akiknek hite teljes volt, szeretete hősiességű, életük pedig Krisztuséhoz hasonult.

132. Ezért elutasítom a keresztény élet minden olyan leszűkítését, amely azt homályos emberbaráti érzületre, társadalmi érzékenységre vagy e világ ügyei iránti elköteleződésre redukálja. A keresztény szeretet mértéke nem elsősorban a közösen átélt érzelem vagy a látható hasznosság, hanem Isten természetfölötti szeretete mindenek fölött, valamint a felebarát szeretete Istenért. Maga az irgalmasság testi cselekedete is elveszíti valódi értelmét és hiteles jelentőségét, ha többé nem a lelki irgalmasságra és az örök üdvösségre irányul.

133. Vallom, hogy az életszentség az Egyház legszebb gyümölcse. A vértanúk, hitvallók, szüzek, szerzetesek, misszionáriusok, egyháztanítók, pásztorok és minden

¹¹⁹ Tridenti Zsinat, VI. ülés (1547. január 13.), *Decretum de iustificatione*, DS 1520–1583.

¹²⁰ XIII. Leó, *Sapientiae christianae* enciklika (1890. január 10.); *Testem benevolentiae* apostoli levél (1899. január 22.); Szent X. Piusz, *Editae saepe* enciklika (1910. május 26.); XI. Piusz, *Ubi arcano* enciklika (1922. december 23.); XII. Piusz, *Sacra virginitas* enciklika (1954. március 25.).

¹²¹ Lásd az előző lábjegyzet hivatkozásait.

szent életű hívő tanúságot tesznek az igazság erejéről, a kegyelem termékenységéről és Krisztusnak a bűn fölött aratott győzelméről.

XVI. A végső dolgok és a keresztény reménység

134. Hiszem, hogy a jelen élet az örökkévalóságra való felkészülés és ezért a próbatétel ideje. Az embernek nincs maradandó lakóhelye ezen a földön; olyan természetfölötti rendeltetésre teremtett, amely végtelenül felülmúlja e világ mulandó javait. Hiszem a halál utáni életet, amelybe a lélek és a test szétválása által lépünk be.¹²²

135. Hiszem, hogy földi életének végén minden ember először Krisztus ítélőszéke elé áll a különítéletre, és gondolatai, szavai, cselekedetei és mulasztásai szerint megkapja örök sorsának ítéletét.¹²³ Hiszem továbbá, hogy az idők végén a mi Urunk Jézus Krisztus dicsőségben visszatér, hogy megtartsa az egyetemes ítéletet.¹²⁴

136. Szeretettel és szent félelemmel vallom, hogy Isten műveiben egyaránt felragyog az irgalom és az igazságosság. Az ember bűne megsértette a Teremtő dicsőségét, az ember Isten adósává lett, és az isteni igazságosság jóvátételt követel. Ám Isten összehasonlíthatatlan irgalmában Megváltót adott nekünk, aki mint az emberiség Feje felajánlotta önmagát az egész világ bűneiért; ezt az elégtételt azonban saját közreműködésünknek is követnie kell.

137. Bízom Isten végtelen irgalmában: nincs olyan bűn, amelyet ne tudna megbocsátani, és nincs olyan nyomorúság, amelyen ne akarna segíteni. Ugyanakkor határozottan elítélem azt az igazságosság nélküli irgalmat, amelyet az új humanizmus hirdet: egy olyan isten képét, aki nem bünteti a bűnt, senkit sem ítél el, nem kíván megtérést, és inkább a bűnt igazolja, mint a bűnöst.

138. Vallom, hogy azok a lelkek, akik halálos bűn állapotában hálnak meg, a pokol rettenetes mélységébe jutnak, ahol örökké tartó büntetésük Isten színelátásának elvesztése és az örök tűz kínja. Elutasítok minden olyan tanítást, amely tagadja a pokol örökkévalóságát, kisebbíti az örök büntetések valóságát, vagy azt sugallja, hogy végül minden ember üdvözülni, és a pokol üres marad.¹²⁵

¹²² Róm 6,23; Zsid 10,34 és 13,14; XIII. Leó, *Quod apostolici muneris* enciklika (1878. december 28.).

¹²³ II. Lyoni Zsinat (1274), VIII. Mihály Palaiologosz hitvallása, DS 856; XII. Benedek, *Benedictus Deus* dogmatikus konstitúció (1336. január 29.), DS 1000; Firenzei Zsinat, *Laetentur caeli* bulla (1439. július 6.), DS 1304; Tridenti Zsinat, VI. ülés (1547. január 13.), *Decretum de iustificatione*, VI. fejezet, DS 1545.

¹²⁴ 1Tessz 4,16–17; Mt 25. fejezet; Nicea–konstantinápolyi hitvallás; Firenzei Zsinat, *Laetentur caeli* bulla (1439. július 6.), DS 1304.

¹²⁵ II. Lyoni Zsinat (1274), VIII. Mihály Palaiologosz hitvallása, DS 856; IV. Lateráni Zsinat (1215), DS 801; XII. Benedek, *Benedictus Deus* dogmatikus konstitúció (1336. január 29.), DS 1002; Firenzei Zsinat,

139. Hiszem, hogy azok a lelkek, akik a kegyelem állapotában hálnak meg, de még ideigtartó büntetéssel tartoznak, a tisztítóútzben megtisztulnak. Ezért vallom a halottakért való imádság szükségességét, az Egyház közbenjárásának felajánlását értük, és elutasítom azokat a tévedéseket, amelyek mindenkinek azonnali belépést ígérnek az Atya házába, s ezzel kioltják az Egyház jámbor és állandó gyakorlatát, hogy szüntelenül imádkozzék az elhunytakért.¹²⁶

140. Különösen elutasítom azt a hamis lelkipásztori nyelvezetet, amely attól való félelmében, hogy nyugtalanítja a lelkiismereteket, hallgat az ítéletről, a poklóról és a bűnbánat szükségességéről. Nincs szeretet abban, ha elrejtjük az emberek elől azt az örök veszélyt, amelybe a bűn sodorja őket. A végső dolgokról szóló prédikáció az Egyház irgalmasságának része, mert felébreszti a lelkeket és az üdvösség felé fordítja őket.

141. Végül vallom, hogy azok a lelkek, akik Isten barátságában és teljesen megtisztulva hálnak meg, azonnal belépnek az örök életbe, és elnyerik a boldogító színelátást. Színről színre szemlélik Istent, amint van, és Benne találják meg örök nyugalmaikat. A keresztény élet erre a boldogságra irányul; minden olyan lelkipásztori szemlélet, amely az ember boldogságát földi jólétre, társadalmi békére vagy pusztán pszichológiai kiteljesedésre szűkíti le, elárulja az Evangélium természetfölötti célját.¹²⁷

142. A keresztény reménység tehát nem földi optimizmus és nem félelemmel elegy bizonytalanság. Az örök Ország bizalommal teli várása, amely Isten ígéretein alapul és a kegyelem táplálja. Ez ad erőt a kereszténynek ahhoz, hogy itt a földön munkálkodjék anélkül, hogy elfelejtené: hazája a mennyben van; valamint ahhoz, hogy korunk tévedései ellen küzdjön anélkül, hogy elveszítené lelke békéjét.

XVII. A modern válság és a hit megvallásának kötelessége

143. Hiszem, hogy az Egyház az isteni Gondviselés segítségével a világ végéig elpusztíthatatlan marad. Krisztus ígérete nem hiúsulhat meg: a pokol kapui nem vesznek erőt rajta.

Laetentur caeli bulla (1439. július 6.), DS 1304; VI. Piusz, *Auctorem fidei* dogmatikus konstitúció (1794. augusztus 28.), elítélt 25. tétel, DS 2625.

¹²⁶ Tridenti Zsinat, VI. ülés (1547. január 13.), *Decretum de iustificatione*, 30. kánon, DS 1580.

¹²⁷ II. Lyoni Zsinat (1274), VIII. Mihály Palaiologosz hitvallása, DS 856; XII. Benedek, *Benedictus Deus* dogmatikus konstitúció (1336. január 29.), DS 1000–1001.

144. Hiszem azonban, hogy az Egyház történelme ismer olyan próbatételes időszakokat, amikor az igaz hit megvallása súlyosan meggyengül, a tévedések elterjednek, a fegyelem meglazul, és sok lélek tévútra jut.

145. Különösen elismerem, hogy a modern tévedések félelmetes veszélyt jelentenek a katolikus rend egészére nézve, és hogy ezeknek az Egyház életébe való behatolása – a Második Vatikáni Zsinat és a zsinat utáni reformok hatására – kivételes súlyosságú válságot idézett elő: az agnoszticizmus Isten megismerését támadja; a naturalizmus a kegyelem szükségességét; a szubjektivizmus a hit természetfölötti indítékát; a relativizmus a dogma változhatatlanságát; a szituációs etika az isteni törvényt; a liberalizmus Krisztus társadalmi királyságát; a hamis ökumenizmus az Egyház egyedülállóságát; a kollegialitás és a szinodalitás az Egyház hierarchikus alkotmányának isteni eredetét; a liturgikus antropocentrizmus pedig a szentmiseáldozatot.

146. A jelenlegi válság ezért nem szűkíthető le pusztán különböző érzékenységek, liturgikus ízlésirányok vagy lelkipásztori megoldások közötti konfliktusra. Magának a hitnek és az erkölcsnek, a papságnak és az istentiszteletnek, az Egyháznak és Krisztus királyságának alapjait érinti.

147. Ezek a tévedések nem maradnak elvont elméletek, hanem látható gyümölcsöket teremtek: a tanító igehirdetés meggyengülését, a missziós lelkület kihunyását, a bűn eljelentéktelenítését, a család válságát, a liturgia romlását, az Isten iránti érzék elvesztését, a papi és szerzetesi hivatások megfogyatkozását, a keresztény nemzetek csendes hitehagyását és a hívek mélységes összezavarodását.

148. Ezért ma már nem elegendő a katolikus igazságokat általános megfogalmazásokban megerősíteni anélkül, hogy egyúttal le ne lepleznénk azokat a tévedéseket, amelyek ezeket meg akarják rontani. A lelkek iránti szeretet megköveteli a teljes igazság világos és minden kétértelműségtől mentes hirdetését.

149. Ez a válság csak úgy győzhető le, ha Krisztusban mindent helyreállítunk: a hithez, a kegyelmi élethez, az isteni istentisztelethez és az életszentségre való törekvéshez való visszatérés által.

150. Ezekben a fájdalmas körülményekben, anélkül hogy bárkit megítélnék vagy az Egyház tekintélyét magamhoz ragadnám, nem tehetek mást, mint hogy megvallom azt a hitet, amelynek megvallása megfogyatkozott; felidézem azt a Hagyományt, amelyet száműzni akarnak; megvédem az erkölcsi tanítást; őrzöm a liturgiát; és hirdetem Krisztus jogait.

Befejezés

151. Hűségesen ragaszkodva az örök Rómához, amely az apostoloktól áthagyományozott hitletéteményt őrzi, ezt az örökséget teljes épségében kívánom megőrizni: csorbítatlanul, változtatás nélkül és félelem nélkül; nem mint a mai Egyházon belüli egyik sajátos véleményt, hanem mint azt a hitet, amelyet az Egytől, Szenttől, Katolikustól, Apostolitól és Rómaitól, az Egyháztól kaptam.

152. Mert ez a hit nem az enyém: úgy kaptam, hogy hűséges maradjak hozzá, belőle éljek, továbbadjam, és – ha Isten úgy kívánja – szenvedjek is érte, bizalommal várva az igazság és a kegyelem győzelmét a lelkek üdvösségére és a Legszentebb Szentháromság dicsőségére.

153. Kérem Istent, hogy életem utolsó pillanatáig tartson meg engem szilárdan e hitvallásban. E hitvallást a Boldogságos Szűz Mária, a szent Apostolok, a vértanúk, a hitvallók és mindazon szentek közbenjárására bízom, akik előttünk jártak Krisztus iránti hűségben.

154. És a feltámadás és az eljövendő világ életének reményében lelkemet, az Egyházat és minden dolgot az Atya, a Fiú és a Szentlélek, az egy Isten kezébe ajánlom, akit örökkön örökké tisztelet, dicsőség és hatalom illet.

Ámen.

Kelt Menzingenben, 2026. június 24-én, Keresztelő Szent János születésének ünnepén.